

VIJF
VRAAGEN
AAN

**EXPERTS OVER
DE VERBINDENDE KRACHT
VAN WATER**

**WATERRECREATIE
NEDERLAND**

DE VERBINDENDE KRACHT VAN WATER ÉN WATERRECREATIE

Wat krijg je als je vijf vragen over waterrecreatie en hun expertise stelt aan toppers en experts in andere werkvelden dan waterrecreatie? Dat leest u in deze bundeling van de 'Vijf vragen aan...' die we het afgelopen jaar aan een diverse groep mensen voorlegden. Van een museumdirecteur tot topzeiler, van wereldverbeteraar tot ervaren bestuurders, onderzoekers en ontwikkelaars.

De basis voor de antwoorden is logischerwijs gekleurd door ieders eigen achtergrond en werkveld, maar de rode – of blauwe zo u wilt – draad is duidelijk te bespeuren.

En dat is dat het belang van water, juist in het tweede jaar van de coronapandemie, nog verder is toegenomen. Water verbindt, water zorgt voor ontspanning, water biedt een plek om te bewegen, water geeft vrijheid, water zorgt voor structuur en water geeft ons identiteit. Of het nu gaat om gezondheid, gebiedsontwikke-

ling, beleving, economie of ruimte.

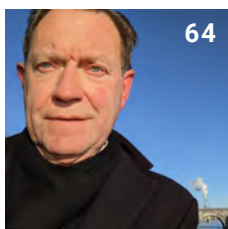
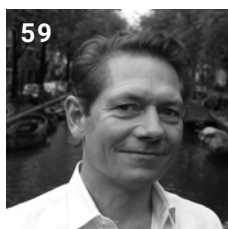
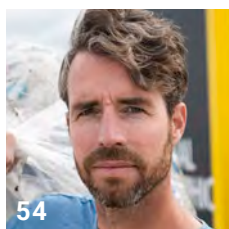
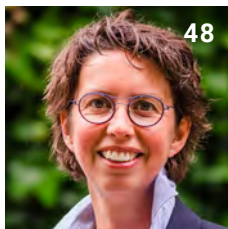
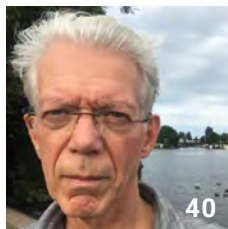
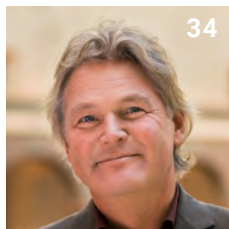
Het belang van de groenblauwe omgeving 'om de hoek' is bij steeds meer mensen doorgedrongen. Bij gebruikers, die er door corona steeds vaker in de eigen omgeving op uit trokken. Maar ook bij beleidsmakers bij wie de gezonde leefomgeving nog hoger op de agenda is komen te staan. Hierbij is het de kunst om bruggen te slaan tussen de fysieke en de belevingskant van water, als het gaat om grote opgaven als klimaatadaptatie, woningbouw en gezondheid.

Voor Waterrecreatie Nederland ligt daar een mooie opgave voor de komende jaren. De verbindende kracht van water gaan we inzetten om verschillende partijen, netwerken, overheden en ondernemers bij elkaar te brengen in ons streven naar het realiseren van de ambities uit de Toekomstvisie Waterrecreatie en de eerdergenoemde bredere opgaven.

Ik wens u veel leesplezier!

HENRY MEIJDAM

VOORZITTER WATERRECREATIE NEDERLAND

INHOUDSOPGAVE

04 NICHOLAS HEINER
ALLROUND TOPZEILER

10 FRISO DE ZEEUW
EMERITUS HOOGLERAAR
GEBIEDSONTWIKKELING

15 HARRY BOESCHOTEN
PROGRAMMADIRECTEUR GROENE
METROPOOL STAATSBOSBEHEER

21 WESLEY DOS SANTOS
OPRICHTER IKAPITEIN EN
AQUA MOBILITY

27 ARJAN DE ZEEUW
DIRECTEUR KENNIS & ADVIES
RIJKSDIENST VOOR CULTUREEL
ERFGOED

34 MICHAEL HUIJSER
ALGEMEEN DIRECTEUR
SCHEEPVAARTMUSEUM

40 HUGO VAN DER POEL
DIRECTEUR-BESTUURDER
MULIER INSTITUUT

48 ANKIE VAN DIJK
DIRECTEUR WANDELNET

54 MERIJN TINGA
BIOLOOG, KUNSTENAAR,
PLASTIC SOUP SURFER

59 JEROEN KEMPERMAN
SENIOR MANAGER STRATEGY
& BUSINESS DEVELOPMENT
ZILVEREN KRUIS

64 HANS MOMMAAS
DIRECTEUR PLANBUREAU
VOOR DE LEEFOMGEVING (PBL)

NICHOLAS HEINER

ALLROUND TOPZEILER

In de nieuwe interviewreeks van Waterrecreatie Nederland 'Vijf vragen aan' bijt Nicholas Heiner de spits af. Heiner (Enkhuizen, 20 april 1989) is bekend als Nederlands allround topzeiler op zeegaande raceboten maar ook in de olympische Laser en Finn klasse. Hij werd in 2014 wereldkampioen in de Laserklasse tijdens het WK in het Spaanse Santander. In 2017 maakte hij de overstap naar de Olympische Finn-klasse, waar hij in de huidige wereldranglijst eerste staat. We voerden een geanimeerd gesprek met Heiner via Teams. Niet alleen vanwege corona, maar omdat Heiner momenteel in Lanzarote bezig is met de voorbereiding voor de Olympische Spelen in Tokio (2021) en daar de juiste trainingscondities heeft.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

Deze eerste vraag stellen we aan iedereen, maar in het geval van Heiner is het antwoord eigenlijk al bekend. Als zoon van topzeiler Roy Heiner, groeide Nicholas van kleins af aan op aan het water: "Op mijn zesde verjaardag kreeg ik mijn eerste optimist en ben ik in de gracht voor ons huis letterlijk heen en

weer gaan varen. Elke keer na school, als er maar een beetje wind stond, dan ging ik in die optimist de gracht op. Ik doe nu topsport, maar het enthousiasme voor het water en de zeilsport is daar in die gracht begonnen. Natuurlijk heb ik het ook van huis uit meegekregen. Van jongs af aan heb ik meegevaren met mijn vader en in de coachboot. Op die manier kwam ik in aanraking met de watersport en heb ik de techniek afgekeken. Ik heb

het altijd fantastisch gevonden om in die optimist te zitten, om heen en weer te scheuren en te genieten van de wind en van het water”.

Zichtbaar enthousiast benadrukt Heiner wat er dan zo mooi aan is: “Het gevecht met de elementen, daar geniet ik van. Als de condities extreem zijn, hoge golven, buien, veel wind, dan geeft dat zo’n kick. Het heeft niet alleen met topsport te maken, het is de uitdaging om de boot hard te laten gaan in die condities. Ik heb echt een passie voor water en de elementen. Het geeft een enorme kick en een gevoel van vrijheid”. Die ervaring geldt niet alleen voor zeezeilen, voegt Heiner eraan toe: “Als ik Nederland ben vind ik het ook hartstikke leuk om op Loosdrecht of op de Kaag tegen recreanten een wedstrijd te varen. Dat is natuurlijk heel anders dan wat ik normaal doe, maar ik kan daar ook van genieten. Daar gaat het uiteindelijk om: ga maar gewoon lekker zeilen en geniet van de wind, het water en de boot. Een leven zonder water, dat lijkt me echt een groot gemis”.

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

“Als topsporter kijk ik daar natuurlijk een beetje anders tegenaan”, vervolgt Heiner. “Je ziet wel dat watersport toegankelijker en laagdrempeliger wordt. Ook door corona hebben meer mensen het water ontdekt. En dat is een goede ontwikkeling. Want hoe meer mensen van water genieten, hoe meer ‘gekken’ zoals ik erbij komen. Ik woon nu in Scheveningen, als je ziet hoeveel mensen daar in het water

---

“WAAROM ZOU JE MET EEN GYMLES NIET AF EN TOE KUNNEN GAAN ZEILEN OF SUPPEN?”

liggen tegenwoordig. Surfen, kitesurfen, suppen, zeilen, nieuwe vormen als wingsurfen en foilen en ga zo maar door. Het is ook het mooie aan watersport; er zijn zoveel manieren om ervan te genieten. Voor ‘elk wat wils’ zou ik bijna willen zeggen. Een initiatief als ‘Optimist on Tour’ van het Watersportverbond is daarin ook heel belangrijk. Daarmee kunnen ze gewoon midden in een stad een bad maken waar kinderen het zeilen, kanoën en suppen zelf kunnen beleven. Daar gaat het uiteindelijk om: je moet het water zelf beleven, je moet de spetters voelen om te weten hoe leuk het is. Op al deze manieren komen steeds meer mensen in aanraking met watersport en waterrecreatie. En dat is alleen maar goed. Uit al die mensen die genieten van de watersport, komen toch weer vier, vijf of honderd talenten uit voort en daar komen dan weer één of twee olympische kampioenen uit. Voor mij is het belangrijkste dat mensen genieten van het buiten zijn en van het water. Het is zoiets unieks en geeft zo’n gevoel van vrijheid. En doordat de kleding steeds beter wordt, kun je bijna het hele jaar door

gaan. Toen half Nederland twee weken geleden op de schaats stond, lagen de surfers in Scheveningen nog in het water”.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

Heiner: “Je ziet dat ontwikkelingen uit de topsport doorvloeien naar andere segmenten. Kijk bijvoorbeeld naar het foilen, wat geïntroduceerd is in de America’s Cup in San Fransisco in 2013. Het bestond eigenlijk al heel lang, maar is door de America’s Cup groot gemaakt. Daarna is het in verschillende type boten toegepast en nu sijpelt het door naar het kitesurfen, wingsurfen en er zijn zelfs al golfsurfers met foils. Door dit soort inno-

vaties in de topsport kun je nieuwe belevenissen creëren in andere segmenten van de watersport. En al binnen 10 jaar dus. Daar komen nieuwe mensen op af, maar ook mensen die jaren terug voor het laatst hebben gesurft. Een andere belangrijke ontwikkeling is dat we binnen de bond bezig zijn met de ‘H2 Coachboat’, een experiment met coachboten die aangedreven worden door waterstof. We claimen dat zeilen een schone sport is, maar die rubberboten die achter ons aanvaren, die hebben een verbrandingsmotor. Het zou mooi zijn als we de coachboten emissievrij kunnen laten varen. Het is goed dat we als sport in dit soort projecten het voortouw nemen en het zou mooi zijn als de recreatie daar ook van kan profiteren”.

**“JE MOET DE
SPETTERS
VOELEN OM
TE WETEN
HOE LEUK
HET IS”**

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw activiteiten?

Deze vraag is voor een topsporter misschien wat minder voor de hand liggend, maar Heiner ziet wel degelijk raakvlakken. “Voor ons is het belangrijk dat we veilig en in schoon water kunnen sporten. Het kunnen genieten van de elementen, dat moet gekoesterd worden. Je kunt daaraan ook een bijdrage leveren. Als je kijkt naar de boten van de Vendée Globe (een non-stop solozeilwedstrijd om de wereld zonder hulp van buitenaf, red.), die komen op plekken waar normaal eigenlijk nooit iemand komt. Hoe is de waterkwaliteit op die plekken, zit er daar ook micro-plastic in het water? Niemand weet dat. Die boten nemen daar monsters van het water en zo helpt de sport de wetenschap. Verder proberen wij ook ons steentje bij te dragen. Op plekken als Rio de Janeiro kun je aan de kleur van het water zien hoe het tij is. De baai ligt vol met viezigheid. In Athene is dat net zo. Dan proberen we mensen daar toch bewust van te maken, door daar in de media iets over te roepen. Tijdens training vissen we ook wel eens vuil uit het water, maar het is niet genoeg om echt een

verschil te maken. En dat geldt eigenlijk voor waterbeleving en watersport in alle disciplines en op alle niveaus”.

Welke kansen moeten er naar jouw idee als eerste worden opgepakt en met wie/welke partijen moet daarvoor worden samengewerkt?

“Dit is voor mij als topsporter lastig te beoordelen”, zegt Heiner. “Maar ik denk dat initiatieven als ‘Optimist on Tour’ nog groter moeten worden uitgezet. Bijvoorbeeld vaker en op meerdere plekken. Het zelf proberen en het zelf beleven is de mooiste manier om mensen aan de watersport te binden. Onze nieuwe sponsor Allianz zet ook echt in op het promoten van de breedtesport. Het Waves-festival van Dorian (van Rijsselberghe, tweevoudig Olympisch Kampioen Windsurfen, red.) is daar ook een mooi voorbeeld van.

Dat is een festival op Texel waar topsport, breedtesport, muziek en feest gecombineerd worden. Verder zou ik het mooi vinden om scholen meer te betrekken bij watersport. Waarom zou je met een gymles niet af en toe kunnen gaan zeilen of suppen? Het zou echt mooi zijn als je de jeugd op jonge leeftijd kunt enthousiasmeren om te gaan watersporten. En dan het liefst in zoveel mogelijk disciplines, zodat ze kunnen kiezen. We moeten de beleving overbrengen, daarna groeit het vanzelf”. ■

FRISO DE ZEEUW

EMERITUS HOGLERAAR GEBIEDSONTWIKKELING

Friso de Zeeuw staat bekend om zijn scherpe analyses en gepeperde stellingnames over gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening, woningmarkt, grondbeleid, omgevingsrecht en bestuurlijke organisatie. Na zijn universitaire juridische opleiding aan de Vrije Universiteit, was hij wethouder van de gemeente Monnickendam en gedeputeerde van de provincie Noord-Holland. Daarnaast was hij beleidsadviseur (bij de gemeente Amsterdam) en organisatieadviseur (bij Berenschot).

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

"Ik heb wel affiniteit met water, en dan vooral water met een beetje oppervlak. Wij wonen aan doorvaarbaar water, dat heb ik ook altijd gewild," vertelt De Zeeuw. "Het is leuk om te zien wat er allemaal langs komt varen. Ik hou wel van het water, het beweegt altijd. En het is ook iets typisch Nederlands." Met actieve waterrecreatie heeft De Zeeuw minder: "Wij hadden vroeger thuis een omgebouwde tjalk, waar we menig vakantie op hebben doorgebracht, maar echt heel leuk vond ik het niet.

Ik heb een hekel aan het verblijf op boten, dat duurt me allemaal veel te lang. En je zit letterlijk en figuurlijk met elkaar opgescheept."

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

"Ik kan zo vanuit de tuin onderzoek doen en ik zie wel een paar veranderingen", vervolgt De Zeeuw. "Zo zie je dat het aantal sloepen enorm is toegenomen. Vroeger was dat natuurlijk een beetje een 'elitebootje', maar nu zie ik er veel mensen in die ik niet tot de elite zou

“WATER IN RELATIE TOT ONTWIKKELEN IS AANTREKKELIJK.”

rekenen. Verder zie je meer kleine waterrecreatie en ook steeds meer elektrische boten, dat zien wij graag langskomen”, aldus De Zeeuw met een glimlach.

Een andere verandering zit hem in de manier van gebruik: “Het botenbezit gaat voor een deel over in huren en gebruik. Veel van die sloepen lijken eigendom te zijn, maar er komt toch wat meer differentiatie als het gaat om huren en eigendom. Dat heeft ook invloed op het aantal uren dat men doorbrengt op het water. De huurklanten willen geen hele dagen, maar misschien een halve dag varen. Dat heeft dan dus ook betekenis voor je vaarroutes, dat die niet al te lang moeten zijn. Er moeten hiervoor korte, aantrekkelijke routes gecreëerd worden.”

De Zeeuw voegt er nog een observatie aan toe: “Wat je nu in tijden van corona ziet toenemen is asociaal en schadelijk gedrag. Er wordt vaker met opzet herrie gemaakt of schade en vernieling aan natuurgebieden toegebracht en dat vraagt om meer regelgeving en vooral meer handhaving.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied gebiedsontwikkeling?

Op de vraag naar welke ontwikkelingen er binnen zijn vakgebied zijn antwoordt De Zeeuw dat de vraag vooral complexer is geworden. “Het meest stabiel is de factor wonen, daar verandert niks. We staan voor een enorme woningvraag

**“VOOR DE
WATERRECREATIE-
SECTOR IS HET
VAN BELANG OM
IN EEN VROEG
STADIUM AAN TE
HAKEN BIJ GEBIEDS-
ONTWIKKELINGEN.”**

van een miljoen woningen. Hoe kun je in redelijk korte tijd, met kwaliteit, hele woonwijken maken? Daarbij denken we ook aan de functiemix, waarbij we graag wat willen mengen. De woonvoorkeuren zijn overigens vergelijkbaar met die van de jaren '50. Alleen deden de mensen toen een spelletje en nu zie je iedereen op schermen koekeloeren. Wat bijvoorbeeld verandert, is dat we nu te maken hebben met de hele duurzame energievraag, die is erbij gekomen. Tegenwoordig moet je als ontwikkelaar een heel energieconcept bedenken voor een nieuwe wijk. Je denkt ook meer aan klimaatadaptatie, zoals de opvang van water en stortbuien. Een derde verandering is mobiliteit, waarbij je een grote discrepantie hebt tussen het wonen in de stad en in het landelijk gebied. In de stad wordt de auto steeds meer teruggedrongen. Daar wordt bij stedelijke ontwikkelingen een lagere parkeernorm gehanteerd. De mensen gaan daar steeds meer gebruik maken van het OV, de elektrische fiets en van deelauto's. Terwijl je in het landelijk gebied steeds meer bent aangewezen op de auto, omdat het openbaar vervoer daar steeds minder wordt. Dat is een opvallende discrepantie."

"Wat we overigens ook steeds meer proberen," vervolgt De Zeeuw, "is om wat te maken van de samenhang met het landelijk gebied en biodiversiteit. Ik ben daar voorstander van, dat je gelijk bij de ontwikkeling 'natuurtypes' erbij betreft om zo te zorgen voor een groenblauwe omgeving. Dat roept een debat op met betrekking tot de verdichtingsplannen van de grotere steden. Daar streeft met naar zeer hoge bebouwingsdichtheden, maar wil

tegelijkertijd geen extreme verstening. Mensen zien ook graag water, ook in de stedelijke omgeving. Gouda is een voorbeeld van een gemeente met grote actieve groep mensen die daar actief in meedenkt en met concrete plannen komt.

Een programma als 'Ruimte voor de Rivier' geldt hier als goed voorbeeld van gebiedsontwikkeling. Het primaire doel is waterveiligheid, maar er was ook budget om er een veelzijdig, geïntegreerd onderwerp van te maken en aan te passen aan de lokale omstandigheden. En er was ook ruimte om er andere belangen bij te betrekken, bijvoorbeeld die van waterrecreatie en havens. Dat is goed, zo moet het", aldus De Zeeuw.

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw vakgebied?

De Zeeuw: "Als het gaat om ontwikkelingen bij stedelijke en ook landelijke gebiedsontwikkeling is water vaak een belangrijk element, dat toegevoegde waarde brengt. Water is aantrekkelijk, zeker natuurlijk in het hele westen van ons land. Vanuit het vak gebiedsontwikkeling doe je graag 'iets' met water. En daarmee faciliteer je vaak – bedoeld of onbedoeld – een stukje waterrecreatie." Gevraagd naar wat die toegevoegde waarde van water dan is, zegt De Zeeuw: "De aanwezigheid ervan en dat je erbij kan verblijven. Water hoort vaak bij een

prettig aantrekkelijk verblijfsgebied. Het is wel vaak een financiële kwestie in de gebiedsontwikkeling, want bijvoorbeeld de kadewerken en bruggen brengen kosten met zich mee. Kan dat wel uit? Soms moet je dat combineren met een commercieel initiatief, maar water blijft vaak een stevige kostenpost als het gaat om gebiedsontwikkeling. Soms zijn er ook subsidietrajecten voor nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld om een brug hoog genoeg te maken voor staande masten.”

“Vanuit overheden en instanties, soms ook van enthousiaste particulieren komt vaak de vraag naar de ontwikkeling van doorvaarbare routes,” vertelt De Zeeuw. “Dat is vaak op zich positief en het biedt iets extra’s om mee te nemen in de gebiedsontwikkeling. De waarde van vastgoed neemt ook toe als er groen en water in de omgeving zijn. Dat is voor de eerste maal aangetoond in het onderzoek ‘De prijs van de plek’. Daarom zijn de nieuwbouwwijken met grachtenstelsels ook in de mode geraakt. Ik denk ook dat het een blijvertje is, want het spreekt mensen aan. Sommige architecten zijn er vaak geen fan van, maar projectontwikkelaars en gemeentes wel. In mijn eigen wijk, Oosteree in Monnickendam vind ik het goed geslaagd. Het project als Op Buuren aan de Vecht in Maarssen vind ik ook prachtig.”

“Elke stad in Nederland blijkt een haven te hebben” legt De Zeeuw uit. “Daar sta je van te kijken. Zelf Rijswijk heeft een haventje, met wat bedrijven erbij. Die havengebieden komen vaak in beeld als er gekeken wordt naar binnenstedelijke ontwikkeling en die komen dan vaak in

aanmerking voor herontwikkeling. Soms kun je ze dan ook weer geschikt maken voor waterrecreatie. Zo zijn er in die steden naar mijn idee nog veel kansen, deels gebonden aan die havengebieden en kanaalzones. Dat raakt wel met waterbeleving: de stad heeft zich daarvan afgekeerd en die ga je dan nu weer toegankelijk maken. En door die waterkanten te ontwikkelen kun je weer een deel van de kosten van de ontwikkeling van zo’n kanaal of haven dekken.”

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt?

De Zeeuw: “Voor de waterrecreatiesector is het van belang om in een vroeg stadium aan te haken bij gebiedsontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn gebonden aan een specifiek gebied en de daarin actieve partijen. Als er iets gebeurt wat interessant is voor de bij jullie aangesloten organisaties, dan moet je er snel bij zijn. Dat vergt alertheid in het land voor de waterrecreatiesector want het gaat om honderden, zo niet duizenden plannen die lokaal worden gemaakt. Voor grotere ontwikkelingen moet je bij het rijk of de provincie zijn. Een ander onderwerp wat naar mijn idee belangrijk wordt is de ‘concentratie-spreidingsvraag’. Een onderwerp wat bij het toerisme op het vaste land heel actueel is. Het spreiden van het toerisme blijkt gewoon lastig, je zou graag wat meer willen spreiden omdat er best veel aantrekkelijke plekken zijn. Wat recreatie en toerisme zijn sectoren die veel werkgelegenheid bieden.” ■

VIJF VRAAGEN
AAN...

HARRY BOESCHOTEN

**PROGRAMMADIRECTEUR
GROENE METROPOOL STAATSBOSBEHEER**

Harry Boeschoten is programmadirecteur Groene Metropool bij Staatsbosbeheer, strever naar groene stedelijke ontwikkeling.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“In mijn jeugd zat ik nogal eens op het water,” gaat Boeschoten van start. “Ik had een vriendenclub met een bootje aan de Randmeren en daar gingen we

mee zeilen. In mijn studietijd had ik een goede vriend die fanatiek platbodemezeiler was met wie ik wel eens op de Wadden mee ging varen. Hij was fanatiek: zeilde de Strontrace, van Workum, via het IJsselmeer en de Haarlemmer Ringvaart naar Warmond. Maar sinds-

dien is het wat minder gevonden en nu ben ik meer een 'kijker naar het water' dan dat ik een 'vaarder' ben. Meestal ben ik aan de waterkant en niet zo vaak op het water. Wandelen vind ik het allermooist in streken waar heuvels en water zijn."

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Boeschoten: "Je ziet in dit merkwaardige coronajaar dat we hebben gehad, dat mensen enorm veel naar buiten gaan. Je ziet dat mensen hun directe leefomgeving herontdekken. Dat vind ik wel een heel fascinerend fenomeen. Het wordt daarmee ook overal drukker, dat zie je ook op het water gebeuren. Bijvoorbeeld, in de Biesbosch, voor ons een zeer iconisch watergebied. En dat is natuurlijk zeer toe te juichen. Hoe meer mensen genieten van al het moois dat ons land te bieden heeft, hoe mooier het is. Je ziet steeds meer diversificatie optreden. Mensen bedenken nieuwe dingen zoals het suppen opeens 'in' is, dat doet me denken aan hoe vroeger in mijn jeugd het windsurfen opeens op kwam. Dat vinden wij als Staatsbosbeheer prima, als dat gebeurt. Zo lang mensen zich maar gedragen ten opzichte van de natuur en ten opzichte van elkaar."

"Deze gezondheidsgolf moeten we wel benutten," voegt Boeschoten eraan toe. "Dat lijkt nu beleidsmatig gelukkig een beetje te gaan landen; onlangs is er een brief van de ministeries van VWS en LNV naar de Kamer gegaan met als onderwerp 'Naar een gezonde groene leefomgeving'. En dat is een mooie ontwikkeling, dat er

---

"DAT IS EEN MOOIE ONTWIKKELING, DAT ER VANUIT VOLKS-GEZONDHEID NU VOOR HET EERST GEKEKEN WORDT NAAR DE RUIMTELIJKE KANT VAN PREVENTIEVE VAN VOLKSGEZONDHEID."

vanuit volksgezondheid nu voor het eerst gekeken wordt naar de ruimtelijke kant van preventieve van volksgezondheid. Het is prachtig dat dat belang nu lijkt door te dringen, want dat biedt hoop ik ook een opening naar de financiering van gezond groen in de leefomgeving."

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld?

"Dat is toch in de eerste plaats die trek naar buiten" vervolgt Boeschoten. "Ook het fenomeen gezondheid, zowel fysiek als mentaal, wordt steeds belangrijker gevonden. De overheid vindt dat ook en je ziet dan ook dat er steeds meer aandacht voor het inrichten en gebruiken van de buitenruimte komt. Je ziet dat het nu veel meer gestimuleerd wordt, en dat is een prachtige ontwikkeling. Wij stimuleren dat ook, juist door te kijken naar hoe

mensen op zoveel mogelijk verschillende manieren van de natuur kunnen genieten. Op het land is dat wat makkelijker dan op het water. Voor veel mensen is een bos de ideale buitenruimte. Niet alleen omdat een bos een aangename sfeer heeft, maar ook omdat je in een bos de andere mensen niet zo erg ziet. Je hebt dus meer het gevoel dat je er min of meer alleen bent en je kunt ook weglopen als je dat wilt. Met open ruimtes, en op het water al helemaal, daar ervaar je de aanwezigheid van andere mensen veel meer. In een bos zie je iemand die 200 meter verderop is niet, maar op het water ervaar je die ander wel meteen als 'aanwezig' en alsof die letterlijk en figuurlijk in je vaarwater zit. Er is veel onderzoek naar gedaan en dat laat ook zien dat in openere gebieden, de mate van drukte meer als een bezwaar wordt gezien. Dat leidt ertoe dat wij streven naar gradaties in gebieden; zorg ervoor dat je gebieden zo maakt en inricht dat er een grote opvangcapaciteit is. Wat verder weg van de dorpen en steden, daar zijn ook minder mensen dus daar ervaar je ook minder drukte."

Op de vraag of er ook bij de inrichting rekening wordt gehouden met de leefstijlen van mensen zegt Boeschoten: "Té stil is ook niet altijd goed. Dat zie je aan de parken in de grote steden, die zijn populair omdat mensen het gezellig vinden om met elkaar te zijn. Dat geldt ook voor ligweides en picknickplaatsen in groene recreatiegebieden, die zijn onverminderd populair. Wij zijn in dat soort gebieden graag gastheer. Wij werken vanuit de drieslag 'Beschermen, beleven en benutten'. Bij beleven gaat het

erom mensen op zoveel mogelijk manieren de mogelijkheid te bieden van de natuur te genieten. Daarbij zie je wel dat er een verschuiving is opgetreden waarbij wij meer de mensen gaan opzoeken. De directe beleving van natuur, die vooral voor kinderen zo superbelangrijk is, moet je mogelijk maken. De strategie die we hebben vanuit de 'Groene Metropool' is om de natuur dicht bij huis te brengen. Daarin proberen we andere partijen mee te krijgen, om samen dat groene netwerk te maken. We zijn nu ook steeds meer geneigd dan vroeger om nieuwe vormen van recreatie in te passen. Daarbij is het altijd een zoektocht naar de balans tussen beschermen en beleven. Maar gelukkig kan de natuur wel tegen een stootje. Die netwerkgedachte geeft ook voor een deel antwoord op de vraag: hoe kun je vermijden dat iedereen tegelijkertijd op dezelfde momenten op dezelfde plek is. Het is voor mensen natuurlijk veel prettiger als ze direct vanuit huis kunnen gaan wandelen, fietsen of bijvoorbeeld suppen. Daardoor gebruik je de aanwezige ruimte veel beter. Wij beschouwen natuur- en recreatiegebied nog heel sterk als bestemmingsgebied, waar je meestal met de auto naar toe gaat. We moeten meer mensen vanuit huis gaan bedienen en meer instappunten creëren en dat leidt tot veel meer spreiding."

Gevraagd naar het belang van 'blauw' in het overwegend groene netwerk van Staatsbosbeheer zegt Boeschoten: "Dat is zeker van belang, hoe meer verschillende vormen van recreatie je kunt toevoegen aan je gebieden, hoe mooier het is. Daar hoort 'blauw' heel nadrukkelijk bij. In Zuid-Holland wordt er nu

gekeken hoe bepaalde groenblauwe vaarverbindingen teruggebracht kunnen worden. Ook bij woningbouw speelt dit een rol, omdat woongebieden aantrekkelijker worden door de aanwezigheid van groen en water. Ik zie zeker ontwikkelingen richting de groenblauwe infrastructuur. Bij woningbouw, en eigenlijk bij alle gebiedsontwikkelingen, is de voorwaarde daarvoor wel dat je er in een vroeg stadium bij bent.”

Een interessant paradepaardje van Boeschoten is wat hij heeft gedoopt de ‘topografische ziekte’. Tijdens een presentatie van anderhalf jaar geleden sprak hij daar voor het eerst over. Met de topografische ziekte bedoelt hij dat beleidsmakers, beheerders, ontwikkelaars vaak niet verder dan hun eigen topografische gebied kijken, terwijl natuur en recreatie juist niets met topografische grenzen te maken hebben. “mens en natuur kennen die denkbeeldige grenzen niet”. Op de vraag of de ziekte al afneemt antwoordt Boeschoten: “De topografische ziekte is ongeneeslijk, maar als je weet dat je hem hebt, kun je wel de symptomen bestrijden. Als je denkt in de grenzen van het domein waarvan je bent, zoals de gemeente- of provinciegrenzen, dan kom je niet tot netwerken. Ik noem dat ‘de groene vlakjes kleuren na afloop. Je ziet wel dat partijen zich daar steeds meer bewust van zijn.’. We moeten daarom vanuit natuur en recreatie vroeg in het proces aan het gesprek deelnemen, zowel op kleine als op grote schaal.”

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten ‘Duurzaamheid’,

‘Routenetwerken en voorzieningen’ en ‘Veiligheid’ met als overkoepelend thema ‘Waterbeleving’. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw vakgebied?

“Het belang van netwerken geldt voor waterrecreatie misschien nog wel meer dan voor landrecreatie. Als je geen continuïteit in het systeem hebt zitten, dan functioneert het eigenlijk niet. Lopend kun je een barrière of onaangenaam stuk nog wel eens makkelijk overbruggen, maar als je aan het varen bent, dan heb je een probleem. Het is ook een kwestie van de mindset die je hebt. Een zwempas, ontstaan als zandwingebied, kun je natuurlijk heel kaal bekijken als een zandput met een strandje. Maar als je door je oogharen heen kijkt en zulke plassen beschouwt als onderdeel van je groenblauwe infrastructuur, dan zijn het opeens stapstenen die er al liggen. Zo kun je ook veel meer sturing geven aan de ruimtelijke ordening. En ik merk dat als je dat blijft herhalen, dat mensen steeds meer gaan luisteren,” zegt Boeschoten.

“Wat betreft voorzieningen is één van de makkes wel, dat wij zwak gefinancierd zijn als het over recreatie gaat”, vervolgt Boeschoten. “Alle beheerders van recreatiegebieden maken gebruik van de SNL-regeling (Subsidiestelsel Natuur en Landschap, red.). Daar zit maar een paar tientjes per hectare in voor recreatie. En dat is onvoldoende als je kijkt naar de middelen die je nodig hebt om een gebied goed geschikt te maken voor waterrecreatie. Voorziening zijn al snel relatief duur, kijk bijvoorbeeld naar een aanlegsteiger of een kanosteiger. Wij

**“WE MOETEN
LEREN
DENKEN IN
NETWERKEN”**

hebben daar eigenlijk geen financiering voor. Vaak lukt het wel om de aanleg via een investering voor elkaar te krijgen, maar het onderhoud is daarmee veelal niet gefinancierd. Dat is jammer, want na verloop van tijd is zo'n voorziening dan versleten of onveilig en dan ben je genoodzaakt om het weer op te ruimen. Superzonde! Ik vind dat de mogelijkheid om gebruik te maken van de bestaande waterinfrastructuur in ons land, slecht is geregeld. En dat is jammer want daarvoor krijg je geen vliegwieleffect. Je hebt het over de openbare ruimte en je wilt dat mensen daar gebruik van maken. De collectieve voorzieningen die je daarvoor nodig hebt, zullen dus ook uit de collectieve middelen moeten komen. Er zou meer aandacht voor de basis-infrastructuur voor waterrecreatie moeten zijn. De basis-infrastructuur voor lopen is in ons land best aardig geregeld. Dat is dan ook de goedkoopste. De basis-infrastructuur voor fietsen is ook nog niet echt goed geregeld, ook die is feitelijk niet structureel gefinancierd maar steeds met eenmalige middelen. Er zou echt een structurele onderlegger voor recreatieve infrastructuur moeten komen", aldus Boeschoten.

Als het gaat om duurzaamheid zegt Boeschoten: "Duurzaamheid kent veel gezichten, maar een voorbeeld is de verschuiving naar elektrisch varen. Dat is er één die wij zeer toejuichen. In de Biesbosch zie je dat gestaag toenemen. Dat scheelt enorm in lawaai en in uitlaatgassen. Wat ons betreft is elektrisch varen het ideaalbeeld. In de Weerribben en Wieden is dat al wat verder, en dat is een prachtige ontwikkeling. Het gaat dan

wat mij betreft niet alleen om duurzaamheid in de zin van energieverbruik en uitstoot, maar ook in de zin van beleving. En als het gaat om duurzaam beheer van de gebieden proberen we zo te zoneren dat er ruimte is voor in principe alle mogelijkheden, maar dat we wel zodanig inrichten dat sommige gebieden als van nature rustiger blijven."

Boeschoten: "Wat betreft veiligheid zien we dat de menging van vormen van recreatie de kans op issues vergroot. Je ziet dat aan de randen van de uiterwaarden van de rivieren in toenemende mate gezwommen wordt en dat is op sommige plekken gewoon niet veilig. En wat je verder wel ziet is dat mensen wel wat naïefer lijken te worden als het gaat om het besef van veiligheid en onveiligheid. Het inschatten van de eigen vaardigheid gaat niet altijd goed."

Welke kansen moeten er naar jouw idee als eerste worden opgepakt en met wie/welke partijen moet daarvoor worden samengewerkt?

"De belangrijkste kans is dat we echt leren denken in netwerken die van overal naar overal lopen. Een goed netwerk begint overal, waar je ook maar bent. En als je gaat suppen, schaatsen, lopen of fietsen, je kunt overal instappen. En daarvoor moet er zowel op overheidsniveau – in verschillende lagen – samenwerking zijn. Maar ook bij als de spelers die een rol spelen in de inrichting en beheer van de openbare ruimte. En ja, dat zijn er nogal wat. Met zijn allen moeten we leren kijken naar netwerken als de basis van ruimtelijke inrichting." ■

VIJF VRAAGEN
AAN...

WESLEY DOS SANTOS

OPRICHTER IKAPITEIN EN AQUA MOBILITY

Wesley dos Santos is een jonge Rotterdamse ondernemer, oprichter van de bedrijven iKapitein en Aqua Mobility.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Om te beginnen, ik ben een ‘Vissen’ van mijn sterrenbeeld”, grapt Dos Santos. Een blik in de astrologie leert dat eigenschappen van Vissen onder meer ‘veelzijdig’, ‘empathisch’ en ‘geïnteresseerd in de wereld om hem heen’ zijn. In het interview met de jonge Rotterdamse ondernemer Wesley dos Santos (30) blijken deze eigenschappen inderdaad perfect bij hem te passen. Hij vervolgt: “Ik ben eigenlijk pas vijf jaar geleden echt in aanraking gekomen met waterrecreatie. Ik kreeg van een goede vriend een Groupon-bon om te gaan varen met een sloep in Alblasserdam. Dat had ik nog nooit gedaan, het was voor het eerst dat ik zelf ging varen, samen met mijn vriendin. Het gevoel dat we toen hebben ervaren daar op het water was heel bijzonder. Het gevoel van vrijheid, je eigen koers mogen bepalen, dat kenden wij nog niet. We zeiden tegen elkaar: “Dit is zo tof! We gunnen andere mensen dit gevoel ook”. Zelf geboren en getogen in Delfshaven, zag Dos Santos een kans. “In Delfshaven heb je prachtig vaarwater, maar daar werd maar weinig mee gedaan. In ieder geval niet recreatief”, vervolgt Dos Santos. “Varen wordt hier ook echt een beetje gezien als iets voor mensen die geld hebben. Dat dacht ik vroeger ook altijd. Maar wij wilden dit gevoel doorgeven aan andere mensen. Zo werd ons verhuurbedrijf iKapitein precies negen maanden later geboren

en kreeg ik een band met waterrecreatie. Het was een markt die ik echt helemaal niet kende. Dat zie ik eigenlijk als een pluspunt; ik was toen zelf de doelgroep die aangesproken moest worden, dus ik wist precies wat de behoeften van deze groep is en hoe ik het varen moest promoten om ze het te laten uitproberen. Zo’n 80 procent van de 3000 mensen die op jaarbasis bij ons een bootje, sup of waterfiets huren zijn mensen die het voor het eerst willen proberen en in aanraking met waterrecreatie willen komen. En dat we dat voor zoveel mensen kunnen doen, dat is geweldig!”, zegt Dos Santos.

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

“Je ziet vooral een grote toename van het aantal mensen op het water. En je ziet dat mensen op zoek zijn naar iets nieuws, vooral nu in deze coronatijd. Ze zoeken naar vrijheid, naar iets nieuws doen, waarbij ze ook hun eigen richting mogen bepalen. Het is sowieso drukker dan ooit geweest het afgelopen jaar. Mensen waren echt op zoek en hadden zoiets van ‘als ik maar iets kan doen’. We gaan het water op. Voorheen was dat alleen als de zon schijnt, nu ook als het druppelt, dat maakt niet meer zoveel uit. Van februari tot begin november zijn we actief geweest”, vertelt Dos Santos.

Daarnaast ziet Dos Santos ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid: “Ik merk

**“HET GEVOEL
VAN VRIJHEID
OP HET
WATER MOET
IEDEREEN
ERVAREN”**

dat ook bij mezelf. Ik ben begonnen met een normale motorboot, maar nu wil ik zo snel mogelijk gaan verschonen. Ook omdat ik steeds meer het besef heb dat duurzaam varen heel belangrijk is, voor de vissen, de natuur om ons heen. Ik zie dat bij mensen in mijn omgeving ook steeds meer gebeuren. Dat is een mooie ontwikkeling, steeds meer mensen willen duurzamer gaan leven en varen.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

Dos Santos: “Je ziet dat meer ondernemers het water ontdekken en dat het water anders gebruikt gaat worden, ook omdat binnensteden steeds drukker worden. Er wordt meer en meer gekeken naar het water voor vervoer van goederen of bijvoorbeeld om te bewegen.”

Dos Santos' nieuwe onderneming Aqua Mobility -met het motto 'Wij zetten ons in voor duurzame mobiliteit over het water'- is daar een voorbeeld van. Samen met zijn compagnon Harrison dos Santos zijn zij exclusief distributeur in West-Europa van de Amerikaanse Schiller waterfiets, een soort hometrainer op twee aan elkaar gekoppelde sups waarmee je kunt 'fietsvaren'. “Deze waterfiets is heel goed ontvangen. In slechts vier maanden tijd is de Schiller Waterfiets al te huur op 9 verschillende locaties in 7 steden, waaronder Rotterdam, Delft, Utrecht,

---

“IK BEN BEGONNEN MET EEN NORMALE MOTORBOOT, MAAR NU WIL IK ZO SNEL MOGELIJK GAAN VERSCHONEN. OOK OMDAT IK STEEDS MEER HET BESEF HEB DAT DUURZAAM VAREN HEEL BELANGRIJK IS, VOOR DE VISSSEN, DE NATUUR OM ONS HEEN.”

Den Bosch, Zwolle en Groningen.

Onze missie is: Daar beginnen waar de weg eindigt door het perspectief van mensen te vergroten op het gebied van waterrecreatie. Mensen zullen er eerst aan moeten wennen, maar gaandeweg kun je het gebruik misschien verder uitbreiden en bijvoorbeeld pakketjes gaan bezorgen over het water. We hebben een heel online platform voor alle verhuurders opgezet op schillerwaterbike.nl,” vertelt Dos Santos. “We kijken nu hoe we dit

breder kunnen trekken met het toevoegen van andere exclusieve producten als bijvoorbeeld een hydrofoil. Ook kijken we naar mogelijkheden om waterrecreatie in bijvoorbeeld Curaçao of Kaapverdië naar een next level te tillen. Daar zijn nog super veel mogelijkheden waar we met de kennis en ervaring van hier mee aan de slag kunnen.”

“Verder zie ik nog kansen voor de waterrecreatie als het gaat om verbetering van de techkant. Ik heb de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met reserverings-systemen en data. Je kunt met een goed systeem mensen heel laagdrempelig bedienen en ze tegelijk heel goed instrueren. Mensen willen gewoon heel makkelijk kunnen reserveren via de website: Wanneer kan ik een boot huren, wat moet ik doen, waar moet ik zijn, wat zijn de regels, et cetera. Dat kun je heel netjes en gestructureerd regelen. Ik zie daar veel ontwikkeling en kansen. Je kunt daarmee ook heel makkelijk, helemaal geautomatiseerd, koppelingen met andere systemen en ondernemers maken. Zo kun je mensen na het varen eenvoudig een mail sturen en ze stimuleren om nog meer te gaan doen. Op het water, in dezelfde omgeving, maar ook ergens anders in Nederland. Of juist andere activiteiten. Door dit te automatiseren, kun je zonder dat je er heel veel tijd aan besteedt op die manier wel goed met anderen samenwerken. Daar zie ik zeker kansen.

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken met jouw activiteiten?

“Op het gebied van veiligheid proberen we met goede instructies en voorlichting de mensen voorbereid op pad te sturen. Het is een bewuste keuze dat de bootjes nog niet met een app of code te unlocken zijn. Er staat altijd iemand die de mensen verwelkomt, uitleg geeft en een stukje meevaart om te zien of de huurder het varen beheerst. De informatie van 'Varen doe je Samen!' delen we ook aan boord. We hebben afspraken met de sluiswachters richting de Maas dat onze bootjes niet door mogen de Maas op. Gelukkig gebeurt het niet zo vaak dat mensen dat willen”, zegt Dos Santos.

Op het gebied van 'Routenetwerken en voorzieningen' zijn ook ontwikkelingen: “Hier in Rotterdam kun je niet zomaar overal opstappen. Vanuit de gemeente wordt er wel gekeken naar het aanleggen van nieuwe steigers, om zo het varen nog toegankelijker te maken. Hier in Delfshaven is bijvoorbeeld één vlonder, die mensen op allerlei manieren gebruiken. Bij de provincie Zuid-Holland heb ik in samenwerking met de gemeente Rotterdam een subsidieaanvraag gedaan om

die steiger te vergroten. Ik zie hoe groot de behoefte is om de steiger te gebruiken, dus we streven ernaar om hem uit te breiden van 6 naar 50 meter zodat nog meer mensen ervan kunnen profiteren en makkelijker kunnen aanmeren om Delfshaven te zien. Ik merk dat de gemeente en de provincie hier steeds meer voor openstaan. Als je maar met een goed doordacht plan komt en draagvlak kan creëren." Ook voor samenwerking maakt Dos Santos zich sterk: "Ik ambieer om routes en ondernemers met elkaar te verbinden. Ik zou het heel tof vinden om Rotterdam en Delft met elkaar te verbinden. 400 jaar geleden vertrokken de Pelgrims vanuit Delfshaven richting Delft naar Amerika. Diezelfde route, van Rotterdam naar Delft, die zou ik wat meer willen verbinden met elkaar. Zodat toeristen bijvoorbeeld met een boot via verschillende ondernemers ook in Delft kunnen gaan kijken. Ik kijk nu ook met Natuurmonumenten om een mogelijke link met natuurpark 'De Tempel' in de Zweth te leggen om daar ook iets op te zetten, gekoppeld aan een verhaal."

Qua duurzaamheid heeft Dos Santos een mooi voorbeeld van zijn eigen boten: "Ik heb meegedaan aan de 'RET Aardig Onderweg'-awards. Zij zochten naar een plan om Rotterdam mooier en duurzamer te maken. Ik had veel last van het drijfvuil op het water. Daar ben ik wat op gaan verzinnen. Het hoefde dus ook geen 'Plastic Whale' te zijn, want dat is er al.

Ik wilde dat mensen relaxed kunnen varen én iets terugdoen voor het milieu. En zo ben ik op het idee gekomen om een boot met een ingebouwde vuilvanger te maken. Toen ik begon wist ik helemaal niet of het kon. Ik ben ermee naar een productontwikkelaar gegaan en die heeft het verder uitgewerkt en dat is de eerste conceptboot geworden. Het mooie is dat door dit idee veel andere mensen denken: misschien kunnen we zoiets ook doen. Dat is wat ik wil doen, die zaden planten en dan doorontwikkelen."

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt?

"Ik zie de toekomst zonnig in," antwoordt Dos Santos. "De afgelopen vijf jaar waarin ik actief ben in de waterrecreatie is er al heel veel veranderd. Er is steeds meer vraag naar en oog voor duurzaamheid. Ik verwacht dat dit de komende jaren alleen maar nog beter wordt. Ik denk ook dat er nog meer ondernemers in de waterrecreatie actief zullen worden. Als je kijkt naar klimaatontwikkeling: het wordt steeds langer lekker weer en mensen gaan steeds meer naar buiten. Met de komst van veel nieuwe mensen, komen er ook nieuwe ideeën en nieuwe invalshoeken voor waterrecreatie. Dat gaat naar mijn idee zorgen voor een nieuwe versie van waterrecreatie." ■

VIJF
VRAGEN
AAN

ARJAN DE ZEEUW

DIRECTEUR KENNIS & ADVIES
RIJKSDIENST VOOR CULTUREEL
ERFGOED

Arjan de Zeeuw is directeur Kennis & Advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Ik heb een passieve band met water, maar die wordt wat actiever,” start De Zeeuw. “Ik ben geboren in Dordrecht en na jaren ergens anders gewoond te hebben, woon ik er nu alweer 25 jaar.

Het eiland van Dordrecht leeft met het water. Dat zie je dit jaar ook terug in de herdenking van de Sint-Elisabethsvloed van 1421. En deze stad is een belangrijke handelsstad geworden vanwege zijn cruciale ligging. Ik heb oude stadsgezichten van Dordrecht aan de muur hangen en eigenlijk staat op die al die

plaatjes water. Dus, dat is de passieve band met water. En die wordt actiever omdat ik binnenkort ga verhuizen naar de binnenstad van Dordrecht en een oud pand aan de Voorstraathaven ga bewonen. Dat is aan de oude 'Thuredrech', de oude rivier die de naam gegeven heeft aan de stad Dordrecht. In mijn nieuwe woning deel ik een boot met de andere eigenaren, waarmee ik inmiddels al een aantal keer door de havens van Dordrecht heb gevaren. En wat me daarbij enorm is opgevallen, is hoe mooi de stad van het water te beleven is. En wat me ook opviel, is wat een gescheiden werelden de landen waterwereld zijn. Het perspectief vanaf de waterkant is ook heel anders dan het perspectief vanaf de oever. Ik vind het interessant om te kijken hoe je die nogal harde waterscheiding zachter kunt maken. Ik ken de stad goed, maar vond mijn eigen stad er vanaf de waterzijde toch heel anders uit zien. Het is echt een andere manier van kijken naar je omgeving."

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

"De afgelopen anderhalf jaar heb je gezien dat we, door corona, massaal met elkaar in Nederland gebleven zijn én naar buiten gaan", vervolgt De Zeeuw. "We hebben Nederland als bestemming herontdekt. De waterrecreant wist natuurlijk al dat Nederland mooi was. Ik heb begrepen dat het niet makkelijk is om nu een boot te kopen, dus in die zin zien we een boost voor waterrecreatie in Nederland. Wat je nu nog niet weet is of we over een jaar allemaal weer in het

vliegtuig zitten om heel ver weg onze vakanties te beleven of dat we een nieuwe modus met elkaar gecreëerd hebben. Of we werken en recreëren blijvend op een andere manier invullen en waarbij we ook gewoon veel meer in het binnenland blijven. Ik denk dat dat eigenlijk de belangrijkste ontwikkeling op dit gebied is."

"Daarnaast zie ik dat we in Nederland ons steeds meer bewust zijn van de enorme druk op de ruimte", zegt De Zeeuw. "En dat zien we omdat we te maken hebben met grote transitieopgaven, zoals woningbouw, klimaatopgaven zoals waterbuffering en doorstroming en dat zijn zaken die ook waterrecreatie raken. En dat zie je ook rond de verduurzamingsopgave waarin we met elkaar gaan kijken hoe en waar we duurzame energie gaan opwekken. Dat kan met getijdenstroom, met gemalen, maar ook met drijvende zonnepanelen. En dan zie je dat er steeds meer concurrentie op functies komt en dat het zaak is om te kijken welke logische partnerships er zijn, welke functies kun je goed met elkaar combineren".

Dat is tegelijk ook één van de perspectieven van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) voegt De Zeeuw eraan toe: "Wij kijken natuurlijk vanuit het erfgoed en naar hoe het landschap ooit gevormd is. Wat weten we over die geschiedenis en hoe kunnen we kennis over die geschiedenis gebruiken? Tegenwoordig gebruiken we wat weten over die geschiedenis vanuit de invalshoek behouden, benutten én beleven. Uiteindelijk hebben we het landschap en het erfgoed van Nederland

---

“DE AFGELOPEN ANDERHALF JAAR HEB JE GEZIEN DAT WE, DOOR CORONA, MASSAAL MET ELKAAR IN NEDERLAND GEBLEVEN ZIJN ÉN NAAR BUITEN GAAN.”

om met elkaar van te genieten. Wij zeggen: ‘Erfgoed maak je samen en erfgoed beleef je ook samen’. Dat is een ontwikkeling waar wij druk mee zijn.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld?

De Zeeuw: “Erfgoed is een heel breed domein. Dat gaat enerzijds over het in stand houden van erfgoed. Dan hebben we het vaak over het gebouwde erfgoed, de monumenten, archeologie. Maar het gaat ook over de kunstcollecties van Nederland. En over immaterieel erfgoed, dat gaat over de verhalen, tradities en gewoonten die we met elkaar als erfgoed beschouwen. Eén van de belangrijke aandachtsgebieden is erfgoed in onze leefomgeving. Dan gaat het om de vragen ‘hoe behouden we erfgoed?’ en ‘hoe zetten we erfgoed in bij nieuwe maatschappelijke opgaves?’ Dan gaat het om de nieuwe woningbouwopgaves, over hoe we met elkaar de duurzame energieopwekking gaan realiseren, hoe richten we ons landschap zo in dat we

klimaat effecten kunnen opvangen; waar bouwen we wel en waar bouwen we niet? En ook over veilig wonen. Dit betekent dat we veel samenwerken met bijvoorbeeld de Deltacommissaris, Rijkswaterstaat en Waterschappen, bijvoorbeeld als het gaat om hoe je waterberging en waterbuffering in het landschap aanbrengt.”

We zoeken naar combinaties van functies om erfgoed midden in de samenleving te laten staan. Erfgoed heeft een verbindende kracht: erfgoed kan bijdragen om ervoor te zorgen dat mensen zich nog herkennen in het land tijdens al deze transitie. Erfgoed kan ook helpen om een deel van de ‘landschapspijn’ die we soms wel hebben te verminderen. Door beter te snappen hoe je landschap er uit ziet en daar de belangrijkste kenmerken in te behouden kan bijdragen om ervoor te zorgen dat we naar de toekomstige generaties toe een land en een landschap doorgeven dat we waarderen. En daarin is ook de koppeling met het ‘blauwe’, met water, zowel de waterfuncties als de waterrecreatie van groot belang. Waterrecreatie kan enorm bijdragen in de beleving van ons erfgoed.”

“Het is van belang om minder sectoraal te werken. Dat geldt ook voor de erfgoedsector”, vervolgt De Zeeuw. “Die is ook nog vrij sectoraal georganiseerd. Je bent óf van de monumenten, óf je bent van de archeologie óf je bent van het museale veld. En we zijn in toenemende mate bezig, juist met verhaallijnen, met het verbinden van functies. Onlangs is de campagne gestart ‘De ode aan het landschap’ samen met NBTC, waarin we

vanuit het landschap proberen te tonen 'wat is hier allemaal te zien?' en 'welke verschillende invalshoeken zit hieraan?' Zo tonen we dit jaar met Staatsbosbeheer bij een aantal bezoekerscentra grote opgeblazen foto's van beroemde landschapsschilderijen op de plaats waar het schilderij gemaakt is en verbinden zo natuur en cultuur met elkaar. Voor overheden hebben we het instrument van de cultuurhistorische biografie ontwikkeld. In een biografie wordt de ontstaansgeschiedenis en het gebruik van een gebied door de tijd beschreven. Zo is er een gebiedsbiografie opgesteld voor het IJsselmeer. En die wordt vervolgens gebruikt in het bestuurlijke proces om met elkaar al die toekomstige ruimteclaims en al die gebruiksfuncties ook van historische context voorzien. Bijvoorbeeld over hoe is het gevormd? Wat is nu eigenlijk de historische waarde? Wat zie ik hier en ook welke nieuwe functies verdragen zich meer of minder goed bij het gebied? Zodat je in ieder geval als overheden verstandiger, beter overwogen keuzes kunt maken voor nieuwe toepassingen. En je kunt ook veel gemakkelijker met elkaar coalities maken van partijen die elkaar niet zomaar tegenkomen. We zijn toch een redelijk rijk verkaveld land met heel veel functies en netwerken. En juist vanuit dit soort biografieën zie je welke nieuwe coalities er eigenlijk te smeden zijn omdat bepaalde functies zich gewoon goed met elkaar verhouden. Zo zijn er voor verschillende gebieden van dit soort biografieën gemaakt. Soms zijn het specifieke waterbiografieën. Zo is er het afgelopen jaar eentje voor de Limes gemaakt, soms gaan ze echt over droge gebieden. Er zijn voor een aantal

van de nationale parken van dit soort gebiedsbiografieën gemaakt. Wij stimuleren dat om in ieder geval met verstand van historie, verstand van historisch besef te kijken naar nieuwe functies."

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw activiteiten?

"Ik zie dat er best wel veel erfgoed-initiatieven zijn, waarin in toenemende mate ook de blik van de waterrecreant en de watergebruiker in beeld gebracht wordt. En dat heeft bijvoorbeeld te maken met het feit dat veel van de werelderfgoederen in enige mate een relatie met water hebben. En dat is ook logisch, want Nederland is een waterland. Een goed voorbeeld is een project als de Limes. Dat is een traject dat tien jaar is voorbereid en daar zie je ook duidelijk het waterperspectief. Maar het valt wel op dat we daar dan nog vaak vanuit de 'droge kant' naar kijken. Een ander goed voorbeeld vind ik het project van de Beatrixsluis in Nieuwegein. Dat is één van de trajecten waarin we gezien hebben dat de oude sluis niet meer voldeed voor de grootte van schepen. Tegelijkertijd is de oude sluis wel gebleven en die is vooral voor de recreatievaart te gebruiken. En in dit geval is het samen met Rijkswaterstaat ook gelukt om bijvoorbeeld de oude dienstwoningen te behouden als onderdeel van het rijksmonument. En daar zit nu de controlekamer van het nieuwe

**“VERGROOT
DE BELEVING
DOOR
KENNIS TOE
VOEGEN”**

sluizencomplex in. Het gaat dan ook over inzicht voor bestuurders, over wat is nou de functie van het water geweest en wat kunnen toekomstige functies zijn?”

Gevraagd naar het thema Duurzaamheid zegt De Zeeuw: “Bij duurzaamheid denken mensen vaak: een monument is al oud, dus dat is toch duurzaam? En tegelijkertijd doen we met de 60.000 rijksmonumenten en ongeveer 200.000 overige monumenten in Nederland gewoon mee met de energietransitie. En willen we ook met erfgoed meedoen met dat wat er mogelijk is aan verduurzaming, isolatie en andere maatregelen. Dit doen we vaak met bijzonder gemotiveerde vrijwilligers,” vertelt De Zeeuw. “Voor elke niche aan erfgoed is wel een vereniging. De functie die wij daarbij voor onszelf zien, is om vooral ook kennis toe te voegen en om ook voorbeelden te delen. Erfgoed en het erfgoed-begrip is aan dynamiek onderhevig. Soms is het zo dat we zaken die we tien jaar geleden absoluut onwenselijk vonden, nu anders bekijken. En dat betekent dat er soms een hele bewuste keuze gemaakt worden om bijvoorbeeld bepaalde schepen niet te reviseren of niet te elektrificeren. En in andere gevallen wel. Belangrijk daarbij is dat erfgoed geborgd wordt door gebruik. Erfgoed wat niet gebruikt wordt, neemt over het algemeen in kwaliteit af. Daar moet je met elkaar verstandige afwegingen in maken en keuzes in maken, daar draagt onze kennis toe bij. En dat geldt ook bijvoorbeeld voor hoe om te gaan met oude bruggen en sluizen. Maar bijvoorbeeld ook om weer functies te geven aan oude watergangen. We begrijpen hoe in het verleden oude jachtpaden

gebruikt werden. We hebben het jaagpad niet meer nodig als jaagpad, maar wat voor functie kun je dat dan geven? En hoe zorg je dat dat verhaal en die herkenbaarheid zichtbaar worden. Het gaat erom dat je bepaalde beslissingen op een verstandige wijze neemt. Dat is ook een beetje het ambacht van de erfgoedwerker, om niet alleen maar dogmatisch vast te houden aan behoud. Maar ook goed te kijken naar gebruik en daardoor te bevorderen dat het erfgoed beleefd kan worden. En bij dat beleven gaat voor een deel ook om participeren, mensen gewoon mee te laten doen en mensen er ook van te laten genieten. En het gaat ook over het vertellen: wat zie ik hier nu? Wat maakt dit bijzonder? En op die onderdelen denk ik dat er ook met de waterrecreatiesector nog bruggen te slaan zijn. Vertellen we het wel, en wat is een goede manier of een goed kanaal om het te vertellen. Is dat een app, een kaart of een rondleider? De erfgoedlijnen, zoals de Limes en in Zuid-Holland zijn hiervan goede voorbeelden.”

De Zeeuw voegt eraan toe dat hij de Toeristische Overstap Punten (TOP's) een interessant initiatief vindt. “Je moet mensen de gelegenheid geven om ook van vervoersmodaliteiten over te stappen. Mensen gaan daardoor meer recreëren in eigen land. Ze beginnen gewoon en ze zetten hun fietsen achterop hun auto en ze gaan naar een bepaalde plek toe. Dan moet je of met een bootje of op een andere manier weer je reis kunnen vervolgen. Ik denk dat we ongelooflijk goed bewegwijzerd zijn in Nederland en gelukkig worden geholpen door allerlei apps die dat ook beter ondersteunen.

Ik zie alleen wel dat zo'n beetje elke belangengroep of invalshoek zijn eigen kaart, of app ontwikkeld heeft, dus ik denk dat we daar nog wel met elkaar een integratieslag te maken hebben.”

Gevraagd naar raakvlakken met veiligheid zegt de Zeeuw: “Veiligheidsbegrip in erfgoedland, dat gaat heel erg over droge voeten en dat gaat natuurlijk over veiligheid van gebouwen. Maar ook over het beschermen tegen mogelijke overstromingen en klimaateffecten. Een voorbeeld als 'Ruimte voor de Rivier' is een uitstekende ruimtelijke ingreep waarin we met elkaar gezien hebben hoe je die verschillende functies kunt combineren met behoud van zo veel mogelijk waarde. Goed nadenken over zaken als waar moet de dijk omhoog en waar moet de uiterwaard verbreed worden. Op die manier zien we dan dat er een koppeling is met water en veiligheid, maar niet zo heel erg met waterrecreatie en erfgoed.”

Welke kansen moeten er naar jouw idee als eerste worden opgepakt en met wie/welke partijen moet daarvoor worden samengewerkt?

“Dit initiatief, wat jullie nemen om ook juist in je omgeving te kijken naar waar liggen de logische partnerships en kansen voor samenwerking dat vind ik echt uitstekend. Wat we in de erfgoedsector doen, is enerzijds kennis toevoegen voor alle gebruikers in de samenleving en vertellen wat het verhaal en de geschiedenis is van de plek, want het verhaal is niet altijd herkenbaar. Bijvoorbeeld: wat maakt deze plek bijzonder? En ik zou me kunnen voorstellen dat de

waterrecreatie dat ook zou kunnen doen. Bijvoorbeeld op het gebied van de historie van de watergang en rondvragen als waarom of hoe is deze ontstaan? Wat zie ik hier? Dat kan gewoon nog een extra dimensie geven aan de beleving. Zeker omdat we een land zijn waarin we heel veel watergangen gegraven hebben, die oude functies gehad hebben. Ik denk dat het goed zou zijn als je dat verhaal kunt versterken. Daarnaast kan ik me voorstellen dat jullie verbindingen zoeken met andere organisaties, aan de droge zijde, als die er niet al zijn. Zoals de grote terreinbeherende organisaties als de natuurbeschermers of andere natuurbeschermingsorganisaties. Ik denk dat daar ook veel winst te boeken is. Uiteindelijk gaat het over de recreërende burger. Die is steeds veeleisender. Niet iedereen wil hetzelfde en een gezelschap wil soms verschillende vormen van recreatie ondervinden. Door meer samenwerking kun je de soms harde scheidslijn tussen nat en droog wat verzachten en kun je nog beter op de wensen van de recreant inspelen. Het vreemde is dat ontzettend veel mensen waterrecreatie als een soort van vanzelfsprekendheid zien. De uniekheid van het 'Nederland Waterland' in al zijn diversiteit. En veel van die diversiteit is uiteindelijk terug te voeren op de ontstaansgeschiedenis: waar lag een zandbank, wat was een logische handelsplek? En dat vergroot de beleving enorm en ik denk dat het erg interessant is om al deze informatie toegankelijk te maken en waar mogelijk aan elkaar te verbinden. En dan kan iedereen werken aan een verrijkt verhaal om zo de beleving alleen maar verder te vergroten.” ■

MICHAEL HUIJSER

ALGEMEEN DIRECTEUR SCHEEPVAARTMUSEUM

Michael Huijser is algemeen directeur van Het Scheepvaartmuseum in Amsterdam.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Ik ben een consumptieve waterrecreant,” vertelt Huijser. “En dan vooral een onderwaterrecreant, in plaats van ‘boven waterrecreant’. Ik ben niet echt een duiker pur

sang, maar ik vind het heel leuk om te doen. Het fascineert me, het geeft een ander gevoel. Het gevoel van floating, het zweven op het water is heel bijzonder. Om dezelfde reden hou ik ook gewoon van zwemmen, eigenlijk houd ik gewoon erg van het water.”

Ook boven water heeft Huijser ervaring, zo vervolgt hij: "Ik heb altijd veel gezeild, maar altijd meegezeild. Bij Het Scheepvaartmuseum hebben we veel mensen die echt goed kunnen zeilen en daarmee zeilen we een jaarlijkse race, ergens in de wereld. Zo heb ik op mooie plekken kunnen zeilen. Ik heb dat altijd ontzettend leuk gevonden, om met professionele zeilers mee te zeilen. En dan merk ik weer dat ik echt een 'meedoener' ben. In mijn tijd als directeur van Zuiderzeemuseum vond ik ook het heerlijk om op botters en kotters mee te varen, maar ik zou er nooit zelf eentje kopen. Ik houd ook van de hele wereld om het varen heen, het water heeft me altijd gefascineerd. In Het Scheepvaartmuseum is het motto 'Water verbindt werelden'. En dat is ook echt zo. Als je met mensen praat en je begint over bootjes of over watersport, dan maak je vaak echt iets los. Dan zie je bij mensen opeens ontspanning op hun gezicht. Dat zegt ook heel veel over de Nederlandse identiteit als je het mij vraagt. Zowel van vroeger als van nu. Water verbindt echt."

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

"Ik zie wel een verandering in het type sport of recreatie ontstaan," vervolgt Huijser. "Vroeger moest je dingen hebben. Tegenwoordig hoor ik steeds minder mensen over het hebben van een boot. Mensen lenen, delen of huren een boot. Zeker in de generatie onder mij – Huijser

is van 1967 – is dat veel vanzelfsprekender dan het hebben van dingen. Ik vind dat een opvallende ontwikkeling, die je ook bij auto's ziet. Wat dat betreft worden we veel minder materialistisch, zo lijkt het. Ik voorzie daarmee overigens ook wel problemen, want de havens hebben daarmee ook minder volle ligplaatsen."

Huijser: "Daarnaast zie je een andere typen watersport, veel actiever met veel variatie, opkomen. Kijk bijvoorbeeld naar het foilen of het suppen, je ziet meer fysiekere krachtporten op het water ontstaan. Ik vind dat een leuke ontwikkeling, omdat je ziet dat watersport veel meer van iedereen geworden is, het is veel inclusiever. Ik vind die inclusiviteit een belangrijk thema. Ik denk dat zeilen een mooie vorm van integratie en kennis-making kan zijn. Vanuit het museum praten we nu met zeilscholen om te kijken of we nieuwkomers in Nederland kunnen leren zeilen met ervaren jongeren. Dat verbreedert enorm, je moet tijdens een zeiltocht met elkaar samenwerken en zo krijg je ook respect voor elkaar. Dat is een hele mooie vorm van integratie. Watersport verandert ook momenteel, dat zie ik ook letterlijk om het museum heen gebeuren. Er wordt nu volop gezwommen, ook overal in Amsterdam. Ik verwacht wel dat daar weer een spanningsveld gaat komen. Dan kom je bij de vraag 'Van wie is het water?'. Dat is een thema dat we ook in het museum gaan behandelen, ik vind ook dat we dat moeten laten zien."

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

Wij hebben als museum de grootste watersportcollectie van Nederland. Die staat nu in depot. We maken wel plannen om dat te gaan laten zien, maar dan moet het naar mijn idee vooral gaan om de issues van industrie versus recreatie. De mensen die recreëren weten vaak niet hoe groot de industrie is die erachter zit. Daar ligt wel een taak voor ons als museum, omdat we veel mensen bereiken. De impact die je kan maken met een tentoonstelling is veel groter dan je eigen gebouw. Onze tentoonstelling 'Rijzend Water' over de impact van de stijgende zeespiegel is bijvoorbeeld net in New York geopend. Ik vind dat we als museum maatschappelijke thema's moeten behandelen, en dan niet activistisch, maar meer agenderend. Als publieke instelling hebben we ook die rol. En dat vind ik ook de positie van een museum, om te laten zien wat er in de wereld is. Maar zonder zelf een mening eraan te hangen. Het publiek vormt zich wel een mening."

Huijser: "De geschiedenis relevant houden, dat is belangrijk. En duidelijk maken dat thema's uit de 17e, 18e of 19e eeuw nu ook nog steeds leven. Discussies die we nu hebben over ruimte of migratie, die zijn er altijd geweest. Dat is niet iets van nu. Dat proberen we op een toegankelijke manier over te brengen." Een mooi voorbeeld daarvan is het vastlopen van Ever Given in het Suezkanaal, vervolgt Huijser: "Een foto van dat schip vertelt een heel verhaal.

Eén schip dat zo'n beetje de hele wereld-economie beïnvloedt. Dan zie je hoe relevant scheepvaart nog steeds is. Veel mensen realiseren zich niet dat de scheepvaart ons nog steeds bij elkaar houdt en dat de meeste spullen per schip komen."

"Als je het hebt over waterrecreatie, watersport en de industrie en economie erachter, vind ik dat Nederland daar best wel wat trotser op mag zijn", voegt Huijser eraan toe. "En dan bedoel ik bijvoorbeeld de binnenvaart. Ik merk dat de mensen daar in Nederland maar weinig van weten, terwijl er een heel rijke historie is. De revolutie van de watersport is gestart met de ontwerpen van Van de Stadt. Met de uitvinding van het polyester, en de enorme impact die dat heeft gehad op de ontwikkeling van de watersport. Daarmee werd het zeilen toegankelijk voor iedereen. En dat is dus nog niet eens zo lang geleden, dat was in de jaren '60 van de vorige eeuw. En nu denken de meeste mensen dat dit normaal is, en dat het altijd zo geweest is. Maar zo kom je ook weer aan het thema 'van wie is de ruimte?'. Het begint hier en daar echt krap te worden en ik vind het belangrijk dat dat op de agenda komt. Overigens ook dat is een terugkerende discussie. We hebben net een havententoonstelling gemaakt. In de 17e eeuw werd op de plek waar nu Het Scheepvaartmuseum staat het grootste gebouw van Amsterdam gebouwd. In de 19e ontwikkelde de stad zich verder en kwam de vraag: kun je dat gebouw niet een stukje opschuiven want we hebben ruimte nodig? Diezelfde discussie zie je nu weer: woningen komen dicht bij de industrie en dat moet

---

“ALS JE HET HEBT OVER WATERRECREATIE, WATERSPORT EN DE INDUSTRIE EN ECONOMIE ERACHTER, VIND IK DAT NEDERLAND DAAR BEST WEL WAT TROTSEER OP MAG ZIJN.”

zo'n haven ook weer opschuiven. Ik vind dat een interessante situatie, waar naar mijn idee te weinig over gesproken wordt in Nederland.”

Om de aandacht van de bezoekers te krijgen, stapt Het Scheepvaartmuseum geregeld uit 'de traditionele hub', zoals Huijser het noemt: “Zorg dat je nieuwe dingen maakt. Vorig jaar hebben we met een aantal bekende muzikanten, zoals Ilse de Lange en Kensington, elke dag concerten georganiseerd. Dat was middenin de eerste coronaperiode en mensen konden alleen via een livestream meekijken. Daar hebben zo'n 6000 mensen een kaartje voor gekocht. Na afloop van zo'n concert ging Humberto Tan met de muzikanten in onze Hoofdgalerij met traditionele 17e eeuwse schilderijen praten over wat er te zien was. Dat was heel interessant, juist omdat zij de goede vragen stelden. Namelijk de

vragen die ons publiek ook heeft. En daar kunnen we heel veel van leren.”

Ook dat is een ontwikkeling in het museum, legt Huijser uit: “We vragen steeds meer aan het publiek wat ze willen weten in plaats van dat wij alvast de antwoorden geven. We hebben daarin al behoorlijk wat stappen gezet. Mensen die op een andere manier naar de dingen kijken, voelen zich dan ook serieus genomen. We willen niet alleen zenden, maar juist een dynamische plek creëren en mensen eigenaar maken. Het gaat tegenwoordig ook veel meer om de relatie van de mens tot het schip. We werken nu aan een nieuwe tentoonstelling over de vraag 'wat drijft mensen op zee?'. In de jaren '70 van de vorige eeuw had je een ervaring van solozeilers. Dat was voor het eerst dat mensen de wereld rondgingen. Waarom doen mensen dat? Dan moet je toch een beetje gek zijn? Precies daar gaat die tentoonstelling over. Wat drijft mensen om dat te gaan doen? Dat wordt een heel interessante tentoonstelling.”

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken met jouw activiteiten?

“De zomermaanden staan bij ons altijd in het teken van beleving op het water”, vertelt Huijser. “We ontvangen dan bijvoorbeeld vaak gastschepen. Daarnaast zijn de Amsterdamse Waterweken, waar de nadruk heel erg op 'doen' ligt. Verder

**“WATER
VERBINDT
ECHT”**

organiseren we samen met Plastic Whale de Plastic Soup-dagen, waarbij we zoveel mogelijk plastic uit de grachten vissen.”

Huijser vervolgt: “Als het gaat om het thema veiligheid onderzoeken we de mogelijkheden om wat meer samen te werken met de KNRM. Die bestaat in 2024 al 200 jaar. Samen met het Maritiem Museum Rotterdam en het Zuiderzeemuseum in Enkhuzen willen we kijken hoe we ‘de achterkant’, zeg maar het gevaar en het redden van mensen een podium kunnen geven. Veel thema’s waar we mee bezig zijn, willen we dus echt met partners gaan oppakken.”

“Kijk je naar thema’s als duurzaamheid en innovatie, dan zie je in de scheepvaart de beste voorbeelden momenteel,” legt Huijser uit. “Het is weliswaar een van de meest vervuilende sectoren, maar tegelijk ook een van de meest innovatieve. Ik denk dat er geen andere sector is die zo’n snelle ontwikkeling doormaakt. Op het gebied van brandstof en waterstof is er heel veel innovatie en ik denk dat je over vijf jaar verbaasd bent hoe we ons voortbewegen. We besteden daar veel aandacht aan, maar we doen er zelf vanuit het museum ook veel aan. We hebben een heel grote evenemententak, met normaal gesproken zo’n 400 evenementen per jaar. Sinds een paar jaar voeren we al het afval af via het water. Dan doen we samen met 13 andere culturele instellingen en dat scheelt zeven vrachtwagens per week, door het centrum van Amsterdam. Dat zijn kleine

dingen, waarin je heel duidelijk het verschil kunt maken. Een ander voorbeeld is de invoering van de ‘zero-waste-menu’s’. Dat houdt in dat pas als de mensen binnen zijn, het aantal menu’s precies in de juiste hoeveelheid gemaakt wordt, om te voorkomen dat je teveel maakt en dat weg moet gooien. Dat betekent wel dat gasten wat langer op hun eten moeten wachten, maar het laat ook zien dat je dit thema serieus neemt. Waternet is ook vanwege onze duurzaamheidsagenda sponsor van het museum.”

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt.

“We moeten ons ervan bewust dat alle ‘bewustzijn groeperingen’ veel meer cross-sectoraal met elkaar in verband moeten worden gebracht,” zegt Huijser. “En daardoor een kwestie als ‘Van wie is de ruimte’ veel beter te kunnen agenderen. En dat ook als een gezamenlijke kans kunnen oppakken. Ik denk dat iedereen nog wat teveel voor zijn eigen parochie predikt en dat er nog wel wat kansen liggen voor een innovatievere samenwerking.”

Tot slot zegt Huijser: “Laten we vooral genieten van het water en al het moois wat het brengt. En laten we het minder problematiseren, maar alles zien als een kans. Het Scheepvaartmuseum wil daar aan graag een bijdrage leveren.” ■

HUGO VAN DER POEL

DIRECTEUR-BESTUURDER MULIER INSTITUUT

Hugo van der Poel is directeur-bestuurder Mulier Instituut. Zijn ambitie is om van het instituut een onmisbare partner te maken voor de ontwikkeling van goed onderbouwd sportbeleid. Dit wil hij bereiken door in te zetten op het verdiepen en versterken van de sportwetenschap, met het oog op de korte en lange termijnvraagstukken die spelen in de sector sport en actieve recreatie. We legden hem vijf vragen over waterrecreatie voor.

Wat is je persoonlijke drijfveer om je in te zetten voor de waterrecreatie?

“Dat is vooral een ‘potentiële’ band”, gaat Van der Poel van start. “Kanoën, kajakken, roeien, zeilen, snorkelen, ik heb het allemaal wel een keer gedaan. En ik vind het ook allemaal leuk, maar het is nooit een vast onderdeel van het dagelijks leven geworden. Ik heb wel eens gezegd: als ik met pensioen ga, dan ga ik zeilen. Dat heb ik in mijn leven wel vaker gedaan, en iedere keer vind ik dat erg fijn. Ik heb altijd – actief – meegevaren met mensen die goed kunnen zeilen. En iedere keer als ik het deed dacht ik; dit zou ik vaker moeten gaan doen. Maar in een druk leven komt het er dan niet van. Je moet het echt inregelen. En als je aan het water woont, dan stap je misschien ook makkelijker in een boot, dan als je zoals ik in de stad woont.”

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Van der Poel ziet tegenstrijdige en generatiegebonden ontwikkelingen. “Een ietwat vergrijzende activiteit als het gaat om de activiteit die we kennen uit het verleden, zoals het motorbootvaren en het zeilen. Dat zijn volgens mij dingen die de oudere generaties volop hebben gedaan, maar waar de jeugd moeilijk

voor te porren is. Jongeren zien misschien wel een aantal nieuwe mogelijkheden, namelijk als het gaat om gezondheid”. Gezondheid ziet hij als een heel belangrijke ontwikkeling. “De belangrijkste motieven voor mensen om te gaan sporten en te bewegen zitten in de gezondheidssfeer. Ze willen afvallen of aan hun conditie werken, en dat zie je ook terug in de sportvoorkeuren. En nieuwe vormen van waterrecreatie komen daaraan tegemoet. Denk aan varianten van surfen, dat zou je een soort buitenfitness kunnen noemen. Dat geldt ook voor suppen; je kunt het alleen doen of in een groepje, op elk moment. Ik vermoed dat je in de wereld van de waterrecreatie op deze manier een soort verschuiving gaat zien van de meer traditionele naar de actievere vormen van waterrecreatie zoals surfen, suppen of kanopolo wat ik laatst tegenkwam.”

Naast deze ontwikkelingen aan de vraagkant ziet Van der Poel ontwikkelingen aan de aanbodkant: “Ik denk dat klimaatadaptatie nieuwe mogelijkheden gaat bieden voor waterrecreatie. Er komt meer aandacht voor ruimte voor rivieren, het land aanpassen aan extremen in het weer. Dat zal vooral gaan om meer waterberging, om droogteperiodes op te kunnen vangen ofwel om de enorme toestroom van water tijdelijk te kunnen bergen en geleidelijk af te voeren.

**“MENSEN WILLEN
ACTIEF IETS AAN HUN
GEZONDHEID DOEN,
EN GEVEN DAAR OP
HUN EIGEN MANIER
INVULLING AAN IN DE
OPENBARE RUIMTE.”**

Dat betekent ruimere rivieren, maar ook meer opvangbekkens of ‘wadi’s’, kortom meer plek voor water in het land. En als er meer water is, kan er meer gewatersport worden. Maar misschien nog wel belangrijker: het water komt dichterbij voor veel mensen. Je ziet dat in nieuwe woonwijken volop ruimte aan het water wordt geboden. Dat is een kans voor waterrecreatie. Het is een vorm van recreëren die past in samenleving die wat meer oog heeft voor rust en duurzaam gebruik van materiaal en de omgeving. Duurzaamheid gaat naar mijn idee van invloed zijn op de aanbodkant. En waterrecreatie kan daar prima in meebewegen, omdat het elementen in zich heeft die daar heel goed bij passen. Denk aan zeilen als een duurzame vorm van transport. Voor de elementen die er minder goed bij passen, zal de tijd moeten leren hoe we daarmee omgaan.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

“Als het gaat om sport noemde ik al het dominanter worden van het gezondheidsmotief, dat is heel belangrijk,” vervolgt Van der Poel. “Andere dingen die worden genoemd zijn de professionalisering in de sector. Dat heeft ook met elkaar te maken. Mede door de coronacrisis is door veel mensen opgemerkt dat de gezondheid, het weerstandsvermogen,

belangrijk is om goed om te kunnen gaan met in dit geval het coronavirus. Daar is een argument voor de overheid om te investeren in sporten en bewegen, vanuit een gezondheidsperspectief of preventief gezondheidsbeleid. De volgende stap is dat we dat goed moeten regelen. Dus een goede accommodatie – de hardware – maar er is ook steeds meer aandacht voor orgware: een goede begeleiding en het organiseren. Dat betekent investeren in mensen en organisaties om het sporten en bewegen op een goede, veilige manier mogelijk te maken. Het schandaal in de turnwereld laat zien dat veiligheid niet alleen een fysieke component heeft, maar ook een sociale, morele component. Het runnen van verenigingen vergt ook steeds meer van mensen en je wilt dat mensen op een verstandige, pedagogisch verantwoorde manier met kinderen weten om te gaan. Je hebt het dan over de professionalisering van de sector. Dat is een ontwikkeling die deels al

plaatsvindt, maar deels is het een oproep: zo moet het verder willen we sport op een verantwoorde manier kunnen aanbieden.”

Digitalisering is een andere belangrijke ontwikkeling die Van der Poel ziet in het sporten en bewegen. Met de moderne media is het veel makkelijker om af te spreken of om iets te organiseren. Dat was iets wat de verenigingen oorspronkelijk deden, die organiseerden die activiteiten. Maar dat kan iedereen nu heel makkelijk zelf en daar heb je eigenlijk geen vereniging meer voor nodig. Dus de georganiseerde sport zit met de vraag: ‘hoe kunnen we dan toch zorgen dat wij aantrekkelijk blijven?’ Ook als het gaat om de competitie zien we digitale alternatieven ontstaan. Kijk naar apps als Strava en Runkeeper, dat is ook een manier om competitie te organiseren. De digitale alternatieven beïnvloeden de manier waarop we aan het sporten zijn en dat roept vragen op over het bestaansrecht van de bestaande organisaties, ofwel een uitdaging om hierin mee te bewegen en in een digitaal tijdperk relevant te blijven.”

“Een derde ontwikkeling die samenhangt met de digitalisering is vraagsturing”, vervolgt Van der Poel. “Daarbij gaat het erom dat sportorganisaties, als ze nadenken over hun bestaansrecht, er niet aan ontkomen om zich te verdiepen in de

vraag wat de sporter nou eigenlijk zoekt of wil. Het is niet meer zo: ik leg een veld aan en bouw een clubhuis en verder gaat het vanzelf goed. Mensen hebben zo hun eigen ideeën tegenwoordig en volop mogelijkheden om hun eigen ding te doen. Als je daar als vereniging of als bond geen rekenschap van geeft, dan loop je kans om jezelf buiten spel te zetten.”

Gevraagd naar zijn mening over de aandacht voor de beweegvriendelijke, publieke ruimte voegt Van der Poel eraan toe: “Dat is inderdaad een belangrijke ontwikkeling, die deels in het verlengde ligt van die informalisering die ik eerder benoemde. Mensen willen actief iets aan hun gezondheid doen, en geven daar op hun eigen manier invulling aan in de openbare ruimte. Dat is een ontwikkeling die al gaande was, maar die in coronatijd heel erg zichtbaar is geworden en in versnelling is geraakt. We hebben daarbij de afgelopen maanden ervaren dat we een recreatiebeleid toch echt wel nodig hebben. We hebben volop gebruik gemaakt van de infrastructuur van fietspaden, parken, vaarroutes en recreatieplassen die sinds de jaren ‘60 in het land is gerealiseerd. Dat werd zodanig gebruikt dat er zelfs capaciteitsproblemen zijn ontstaan en er parken moesten worden afgesloten. Je ziet nieuwe vormen ontstaan zoals bij een park aan de Amstel waar nu opeens veel mensen

in het water springen. Dat is nooit zo bedacht en dat roep allerlei vragen op zoals: 'Is dat water daarvoor geschikt, hoe zit het met de waterkwaliteit en vaarverkeer en is dat wel veilig?' Het gaat niet alleen om veiligheid, maar ook om de infrastructuur zelf. Die is ooit aangelegd en die vraagt nu om onderhoud en wellicht uitbreiding. Het zou ontzettend goed zijn als er nagedacht werd over 'hoe houden we wat we hebben, überhaupt in stand?' Er zit veel ontwikkeling op dit thema van de openbare ruimte. In het werk van het Mulier Instituut is het een groeithema dat je duidelijk terugziet op de website. We verzamelen meer en meer data op dit terrein en doen er steeds meer onderzoek naar. Binnenkort presenteren we een brancherapport 'Sport en bewegen in de openbare ruimte' (na publicatie link invoegen), met daarin hoofdstukken over fietsen, wandelen en waterrecreatie."

"In de dataverzameling komt er meer aandacht voor sport en bewegen in openbare ruimte en de voorzieningen en de organisaties die je daarvoor nodig hebt. Nu hebben we dus ook aandacht voor bijvoorbeeld jachthavens en watersportverenigingen. We krijgen meer en meer aandacht voor routes, zoals vaar-, fiets- of wandelroutes. Die gaan een belangrijke rol spelen in de ambitie om 75% van de bevolking in 2030 actief aan

het bewegen te krijgen. De verwachting is dat laagdrempelige activiteiten daarbij belangrijk gaan zijn. En één van de vragen daarbij is: hoe helpt een beweegvriendelijke omgeving daarbij?"

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken met jouw activiteiten?

"Als het gaat om duurzaamheid doen we beperkt onderzoek, maar monitoren we wel," vertelt Van der Poel. "In het Nationaal Sportakkoord zit een deelakkoord 'Duurzame Sport Infrastructuur'. Wij monitoren de uitvoering van dat nationale akkoord. Bij het deelakkoord Duurzame Sport Infrastructuur is heel veel aandacht voor de duurzaamheid van die sportinfrastructuur. En daar zitten thema's in als energieverbruik en ontwikkeling naar circulariteit en milieuvriendelijk beheer van sportvelden. Wij zijn begonnen om dat te monitoren en dat begint dan eigenlijk met de vraag: 'hoeveel energie wordt er überhaupt gebruikt in de Nederlandse sportsector?' Dat is allemaal uitzoekwerk, want dit soort vragen werd tot nu toe nooit gesteld. Het is nu nog 'kinderschoenenwerk',

**“DENK NA
OVER EEN
LANDELIJK
RECREATIE-
BELEID”**

maar er worden stappen op gemaakt. Het heeft wel een lange adem nodig; de routekaart duurzaamheid is lange-termijn-werk. We denken dat de routekaart duurzaamheid een blijvend aandachtsgebied is na afloop van het Nationaal Sportakkoord. Het bijzondere hiervan is dat het Rijk, de directie Sport van VWS, voor het eerst aandacht heeft voor de hardware, dus voor accommodaties. Sinds de jaren '60 is er nooit meer op rijksniveau aandacht of subsidie geweest voor de hardwarekant van sportvoorzieningen. Met dat deelakkoord Duurzame Sportinfrastructuur is die aandacht er wel gekomen, met name vanuit de duurzaamheidsagenda. Doordat VWS nu dit soort vragen stelt: 'wat is eigenlijk het energieverbruik van de sportsector en hoe kunnen we dat omlaag brengen?' is het nodig dat je weet hoeveel en wat voor voorzieningen er zijn, om iets te kunnen zeggen over het terugbrengen van het energieverbruik in de sportsector."

Dit raakt het speerpunt 'Routenetwerken en voorzieningen'. Volgens Van der Poel zijn allerlei eigenschappen van die voorzieningen nodig om daar beleid op te kunnen maken. "Dit soort vragen zorgt ervoor dat we een aanzetje hebben tot bovenlokale aandacht voor de hardware." Van der Poel verwijst hierbij naar het interview dat we eerder dit jaar met Harry Boeschoten van Staatsbosbeheer hielden

en waar het gaat over de 'topografische ziekte' – de ziekte waardoor beleidsmakers, beheerders, ontwikkelaars vaak niet verder dan hun eigen topografische gebied kijken, terwijl natuur en recreatie juist niets met topografische grenzen te maken hebben. "Ik lees dat als een oproep om weer bovenlokaal, het liefst landelijk, na te denken over de infrastructuur in het land. Voor water geldt dat helemaal: het heeft geen zin om alleen maar op gemeenteniveau over water na te denken. Dat water stroomt, letterlijk, dus je moet naar stroomgebieden kijken. Dan kijk je al heel gauw naar het land en voor bepaalde vraagstukken zelfs West-Europees. Voor recreatie is het denk ik onontkoombaar dat we weer landelijk een visie ontwikkelen voor routestructuren. Wat lokaal kan, kan lokaal, maar we hebben geen behoefte aan routes of paden die ophouden bij de gemeentegrenzen. We moeten echt terug naar een landelijk recreatiebeleid om dit allemaal mogelijk te maken. We zien dat er groei zit in de wens om te bewegen. Dat gaat hoogstwaarschijnlijk plaatsvinden op die routes, dus dan moet je zorgen dat die routes en netwerken er zijn en worden onderhouden. En dat er meer van komen en dat ze verbonden raken. Daar ligt een groot vraagstuk dat opgepakt moet worden. En vanuit het oogpunt van duurzaamheid zou ik zeggen dat het fijner is dat Nederlanders in Nederland op zo'n manier recreëren

---

“SINDE DE JAREN’ 60 IS ER NOOIT MEER OP RIJKSNIVEAU AANDACHT OF SUBSIDIE GEWEEST VOOR DE HARDWAREKANT VAN SPORTVOORZIENINGEN.”

dan dat ze voor een weekendtrip in het vliegtuig stappen. Dat maakt het misschien wat drukker in het land, maar daar moeten we dan op aanpassen. Als je inzicht hebt in het gebruik van de infrastructuur, kun je de bestaande capaciteit beter gebruiken, bijvoorbeeld door te spreiden in tijd.”

Het onderwerp Veiligheid kwam al even aan bod, maar Van der Poel vult aan: “De Nationale Raad Zwemveiligheid heeft al een aantal jaren een programma gericht op het vergroten van de zwemveiligheid. Daar doen we ondersteunend onderzoek voor en we monitoren de ontwikkelingen op dit gebied. Zoals het bezit van zwemdiploma’s, wat doen gemeenten aan zwemonderwijs en hoeveel scholen bieden nog schoolzwemmen aan. Daarbij hebben we een aantal onderzoeken gedaan naar de veiligheid bij open-waterzwemmen en verdrinkingen. Er blijken meerdere registraties van verdrinkingen te zijn en die registraties zijn de bron om

onderzoek te doen naar de oorzaken. Vragen als ‘wat zijn de omstandigheden waarin mensen verdrinken en welke factoren spelen daarbij een rol?’ staan daarbij centraal.”

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt.

Bij de eerdere vragen is er veel genoemd, maar Van der Poel benadrukt nog eens: “Het meebewegen op wat er gebeurt op het gebied van klimaatadaptatie en duurzaamheid, dat biedt echt kansen voor de watersportsector. Dat biedt kansen als je vroegtijdig aan tafel zit en meespreekt over de planologische ontwikkelingen in de waterinfrastructuur. Ten tweede is gezondheid een kans, waarbij duurzaamheid misschien wel verbindend kan zijn. Als sector kun je sporten als zeilen, suppen of roeien promoten als een duurzame vorm van recreatie. Je kunt gezond bezig zijn op een milieuvriendelijke manier en ondertussen een heel leuke tijd hebben. Dat lijkt me echt een kans en ik denk zeker dat de jongere generaties wel te porren zijn voor actieve vormen van watersport en dat het water zo gezien wordt als een aantrekkelijke omgeving. Waar ook de jeugd prima uit de voeten kan, op een manier die past bij deze tijd.” ■

ANKIE VAN DIJK

DIRECTEUR WANDELNET

“Je moet mij daar helemaal niet voor hebben, ik ben echt een landrot!”, was het antwoord van Ankie van Dijk, directeur van Wandelnet, op de vraag of we haar vijf vragen over waterrecreatie mochten stellen. Toch ging ze akkoord en er bleken opvallend veel raakvlakken te zijn.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Zoals ik al zei, ik ben een landrot,” begint Van Dijk. “Ik ben wel echt een buitenmens, ik ben ook buiten de stad opgegroeid, maar het ‘waterige’ heb ik niet van jongs af aan meegekregen. Laatst vond ik een verhaal terug dat ik in de tweede klas van de lagere school heb geschreven. De opdracht was om een verhaal over je toekomst te schrijven, ik heb er zelfs een prijs mee gewonnen. Het grappige was, dat verhaal was getiteld ‘Ankie, schrijfster

op een boot’. Dus, ik wilde schrijfster worden op een boot. En nu ben ik directeur bij Wandelnet en heb ik geen boot!”, zegt Van Dijk lachend. “Maar ik denk dat dat romantische beeld te maken heeft met de rust van het water, om in je eigen cocon te zijn en zo in alle rust te kunnen schrijven”.

“Ik woon in Amersfoort aan stadswater”, vervolgt Van Dijk. “Het leuke daaraan vind ik dat er altijd leven en reuring is. Als ik thuis zit te werken kijk ik erop uit, de kinderen kunnen er met een roeibootje

in spelen, de zwanen zitten er te broeden, de waterkippen maken ruzie met de eenden, water is altijd levendig. Maar mijn perspectief is altijd wel van de kant naar het water en niet vanaf het water naar de kant.”

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Van Dijk: “Waterrecreatie is vakinhoudelijk natuurlijk niet mijn directe wereld, maar zijdelings zie ik wel het een en ander. Je ziet nu bijvoorbeeld dat in de hele kijk op Nederland, als het gaat om de fysieke inrichting, dat daar heel veel verandert. Onlangs hebben wij het ‘Biesboschpad’ geopend. Dat zijn plekken in Nederland die voor wandelaars voorheen veel minder toegankelijk waren, maar waarvan je nu ziet dat door natuurontwikkeling en door grootschalige ingrepen er een heel ander landschap ontstaat waar je ook recreatief veel meer mee kunt. En dat is niet alleen vanuit wandelperspectief, maar dat geldt ook voor waterrecreatie. Dat geldt ook voor een ontwikkeling als ‘Ruimte voor de Rivier’, waarin je ziet dat het niet alleen om de feitelijke oorspronkelijke functie van land of water gaat, maar dat er veel beter gekeken wordt naar alle belangen die ergens spelen. En kun je daar bij de

inrichting rekening mee houden? Ik heb het idee dat ook waterrecreatie daarbij veel nadrukkelijker op de agenda staat. De scheiding van functies wordt minder groot.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

“In onze organisatie kijk ik altijd naar de vraag: ‘wat zijn relevante maatschappelijke ontwikkelingen, waar wandelen aan bijdraagt?’, vervolgt Van Dijk. “Lange tijd hebben we vanuit Wandelnet gereedeneerd vanuit een toeristisch-recreatief perspectief en keek je naar beleidsvelden als vrijetijdseconomie, toerisme en open lucht recreatie. De laatste jaren zie ik dat er heel veel andere raakvlakken zijn die nog relevanter zijn in onze sector om iets mee te doen. Corona is wat dat betreft een inkopper: aandacht voor gezondheid, preventie, in beweging zijn. Dat zijn zulke relevante vraagstukken waarbij wandelen heel belangrijk kan zijn.”

Verder ziet Van Dijk ontwikkelingen in andere beleidsinvalshoeken en in ruimtelijk opzicht: “In 2011 begonnen we met de lobby rond de Omgevingswet. Daar zitten allemaal grote vragen achter, waar wandelen er ook toe doet. Waarom moet je in Nederland op zondagmiddag eerst

**“ZORG DAT
MENSEN DICHT-
BIJ HUIS AAN
HUN ‘VITAMINE
GROEN OF
BLAUW’ KOMEN”**

“WAAROM MOET JE IN NEDERLAND OP ZONDAGMIDDAG EERST MET DE AUTO NAAR HET BOS OM EEN RONDJE TE WANDELEN? DAT IS TOCH VAN DE GEKKE!”

met de auto naar het bos om een rondje te wandelen? Dat is toch van de gekke! Ik zie dat onder druk van de coronamaatregelen steeds meer overheden zich daarvan bewust zijn. Dat komt de toegankelijkheid van het buitengebied, de groenblauwe omgeving, maar ook de verweving in de steden ten goede. Iedere Nederlander heeft recht op een ommetje vanaf zijn voordeur. En het kan in je woonwijk of in stedelijk gebied ook gewoon heel leuk zijn om een ommetje te wandelen. Als je in steden kijkt is de natuurlijke manier om naar goede toegankelijkheid en infrastructuur voor wandelen te kijken vaak door het blauwe netwerk te volgen. Water is meestal een gegeven en het is bijna altijd leuk om langs het water te lopen. En vaak is het water de verbindingslijn om andere barrières te slechten. Een ander onderwerp is dat van de hitte en klimaatadaptatie. In die grote onderwerpen zit ook relevantie voor ons werkveld. Daar moeten we echt op weten te schakelen.”

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten ‘Duurzaamheid’, ‘Routenetwerken en voorzieningen’ en ‘Veiligheid’ met als overkoepelend thema ‘Waterbeleving’. Waar zie je raakvlakken met jouw activiteiten?

Van Dijk begint met Waterbeleving: “We beheren bijna 12000 kilometer Lange-Afstand-Wandelpaden (LAW) in Nederland. Alle LAW’s worden ontwikkeld

op basis van een thema dat voor wandelaars beleefbaar is. In veel gevallen speelt water daar een belangrijke rol in. Bijvoorbeeld het Zuiderzeepad, het Waterliniepad, de Romeinse Limes langs de Oude Rijn, het Biesboschpad, het Kustpad ga zo maar door. En dat komt omdat het water gewoon voor levendigheid zorgt. Ga lekker bij een sluisje zitten als je even een pauze neemt en je hebt altijd wat te kijken. En tegelijk zorgt het water voor een gevoel van rust en ruimte.”

“Op het thema Routenetwerken en voorzieningen hebben we denk ik alles gemeen,” vervolgt Van Dijk. “We zijn allebei bezig met het belang duiden van de

recreatieve routestructuren. Dat belang is zo evident voor Nederlanders, daar hebben we helemaal geen andere opdracht in dan jullie. We hebben daarin alleen misschien andere vraagstukken. Het water kan voor ons een barrière zijn, maar het kan ook de geleiding van de route betekenen. En voor ons is een brug een verbinding en voor jullie kan het een barrière zijn.

Gevraagd naar het thema Duurzaamheid zegt Van Dijk: "Ik vind dat altijd een moeilijk begrip. Als het gaat om de klimaatopgave, dan hebben we gigantisch veel te doen. En dan speelt de nabijheid van functies een grote rol. Kun je in je buurt of dichtbij je woning recreëren? Net zoals iedere wijk een schoolt heeft, zou eigenlijk iedere wijk ook een plek moeten hebben om erop uit te trekken. Dat kun je beweegvriendelijke leefomgeving noemen, maar je kunt het ook zien in het licht van duurzaamheid. Dan hoeft men er niet met de auto naartoe. Zorg dat mensen dichtbij huis aan hun 'vitamine groen of blauw' komen. Wandelen is wat dat betreft de meest duurzame vorm van bewegen. Je hebt er niks voor nodig alleen een paar schoenen. Wandelen is daarmee een prima alternatief voor dingen die nog niet duurzaam zijn."

Het thema Veiligheid heeft voor wandelaars een andere betekenis dan voor waterrecreanten, maar Van Dijk ziet wel een parallel: "Als het gaat om veiligheid is er de laatste jaren, ook onder invloed van corona, sprake van heel intensief

gebruik van het buitengebied door veel mensen tegelijk. En dat geeft een flinke druk. Hoe zorg je er nou voor in Nederland dat het voor iedereen leuk blijft om erop uit te trekken? De snelheidsverschillen tussen de verschillende gebruikers, zoals fietsers en wandelaars zorgen ervoor dat het makkelijk onveilig kan worden. Er zit ergens een grens aan hoeveel mensen je op een bepaalde plek kunt 'verwerken'. Dat vind ik echt een belangrijk thema."

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt?

"Ik zie veel kansen om twee blikvelden, van water naar land en van land naar water, nog meer bij elkaar te brengen. Juist omdat veel wandelroutes ook een blauw thema hebben en het water een belangrijke rol speelt in de beleving van het wandelen."

Verder ziet Van Dijk kansen voor meer samenwerking als het gaat om de lobby-achtige sfeer: "Het creëren en vrijspelen van ruimte om naar buiten te kunnen. Dat doen we misschien nog teveel gescheiden. Wandelnet neemt daarom ook deel aan BuitenNL en ik zie daarin veel kansen om meer samen op te trekken. Verder is de borging van de recreatieve routenetwerken belangrijk." Genoeg thema's waar we elkaar op kunnen versterken! ■

MERIJN TINGA

BIOLOOG, KUNSTENAAR, PLASTIC SOUP SURFER

Merijn Tinga is bioloog, kunstenaar maar vooral bekend als de Plastic Soup Surfer. Die bekendheid kreeg hij toen hij in 2014 een tocht langs de kust -van Knokke naar Borkum - maakte om aandacht voor de vervuiling door plastic te vragen. "Ik stapte als een kunstenaar op een surfboard en stapte af als de activist, Plastic Soup Surfer" zegt Tinga erover. "Tijdens die tocht is er veel gebeurd in een heel korte tijd en merkte ik dat ik hier echt een verschil mee kon maken." Sindsdien is er nog veel meer gebeurd. We stelden Tinga vijf vragen over zijn kijk op waterrecreatie.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

Het afgelopen jaar was Merijn Tinga veel op een sup te zien, maar het begon allemaal met surfen vertelt hij: "Ik ben al op mijn achtste begonnen met surfen en ben sindsdien fervent, gepassioneerd surfer. Mijn vader was tropenarts, ik ben opgegroeid op Curaçao en daar heb ik het windsurfen geleerd. Daarna zijn we naar Groningen verhuisd. Toen ik Biologie ging studeren heb ik voor Leiden gekozen vanwege het feit dat dat het dichtst bij het strand was van alle universiteits-

steden. Ik zit graag op het water. Ik heb altijd veel gewindsurft, gezeild en later ben ik gaan kitesurfen. Storm en woeste zee zie ik als een laatste wildernis van Nederland. Die woeste oerkrachten vind ik geweldig."

Zijn liefde voor het water heeft Tinga in het verleden gebruikt om aandacht voor schoon water en de 'plastic soep' te vragen. In 2016 surfte hij van Scheveningen naar het Engelse Lowestoft op een zelfgemaakt kitesurfboard van afvalplastic, maar wel voorzien van een van de eerste foils. Met die tocht vroeg hij

Foto: Bas Losekoot

aandacht voor een petitie tot een verbod op statiegeldloze plastic wegwerpflesjes. Hij verzamelde in totaal ruim 55.000 handtekeningen die hij samen met de Plastic-Soup-Surfer-petitiemotie in 2017 aan de Tweede Kamer aanbood. Het leidde uiteindelijk mede tot de invoering van statiegeld op kleine plastic flesjes in juli 2021.

“Met die motie uit 2017 kreeg ik een belofte van de politiek om actie te ondernemen. Dat was mooi, maar ik bedacht me dat ik de frisdrankmaatschappijen en de supermarkten moest spreken die dat

statiegeld tegenhielden. Ik wilde heel graag laten zien hoe dat probleem van dat plastic in het binnenland begint, en niet per sé op zee. Door de stroom van de rivier, van de bron van het plastic – het binnenland – naar de monding te laten zien, in dit geval op de Rijn. Maar windsurfen mag daar niet, dus toen besloot ik te gaan suppen. Samen met de TU Delft hebben we een supboard gebouwd van plastic flesjes, om dat verhaal te vertellen. Vanaf toen ben ik gaan suppen, dat had ik daarvoor nooit gedaan. En het is eigenlijk heel praktisch, want ik kan het overal doen, ook samen

**“WATER IS
DE LAATSTE
WILDERNIS
VAN
NEDERLAND”**

met andere mensen en ik heb geen wind-venster meer nodig zoals met windsurfen of kiten. En media-technisch is het ook wel handig om te suppen – ik ben niet meer afhankelijk van de wind en kan gewoon afspreken dat ik ergens om een bepaalde tijd aankom”, voegt Tinga er lachend aan toe.

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Tinga: “Als je het hebt over sporten, dan zie je dat er een enorme ontwikkeling is geweest op het gebied van draagvleugels, het foilen. Toen ik in 2016 naar Engeland surfte zat daar echt een allereerste, prototype foil onder mijn board. Ik had het geluk dat ik een van de pioniers van het foilen leerde kennen, die me hielp om dat te bouwen. Door die ontwikkeling was het ook mogelijk om een board van plastic flesjes te bouwen, doordat die draagvleugel dat board uit het water tilde. Anders was dat board veel te zwaar om mee te surfen, het was meer een boomstam dan een surfboard. Het foilen stond toen echt in de kinderschoenen en je ziet dat daar de afgelopen jaren grote verbetering heeft plaatsgevonden. Met de huidige 3D-technieken en de nieuwe producten zie je dat dit enorm in ontwikkeling is. Daardoor is ook het ‘wingen’ (wingsurfen of wingfoilen, een kruising tussen windsurfen en kitesurfen met een lichtgewicht opblaasbaar zeil dat de surfer vasthoudt, red.) weer ontstaan en daardoor zie je nu ook met veel minder wind al veel meer mensen op het water. Zo heeft ook het windsurfen weer een boost gekregen door het

wingen. Ik hoop dat dit soort nieuwe sporten in de plaats komen van waterscooters en andere milieuvriendelijke speeltjes.”

Over een andere ontwikkeling is Tinga minder enthousiast. “Ik heb oude waterkaarten en wat je ziet is dat heel veel gebieden, bijvoorbeeld in De Kaag waar ik in de buurt woon, vroeger verboden waren voor motorboten. En die worden steeds meer ontsloten voor motorboten. Vroeger mocht je daar alleen met je roeiboortje komen, dat deed ik ook vaak. Nu ben ik echt nog de enige in de stad die een roeiboortje, dus zonder motor, heeft. Je ziet dat niet meer, het is blijkbaar teveel moeite geworden om te roeien. Het lijkt een beetje op de opmars van de elektrische fietsen, straks fietst er ook niemand meer ‘gewoon’. Ik denk niet dat dat een gezonde ontwikkeling is. Het is juist zo mooi als je je afhankelijk maakt van de elementen en geniet van de rust en de stilte.”

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld?

“Je ziet – gelukkig – dat een rivier als de Rijn de laatste jaren vele malen schoner is geworden,” vervolgt Tinga. “Dat komt doordat er veel minder geloosd wordt. En er is natuurlijk heel veel aandacht voor de vervuiling met plastic geweest in de afgelopen jaren. En dat heeft zeker zijn weerslag gehad op hoe schoon de stranden nu zijn. Dat effect zie je niet alleen, maar onderzoek wijst dat ook uit. Daar zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen, een daarvan is dat er heel veel vrijwilligers aan het opruimen zijn.

“NU BEN IK ECHT NOG DE ENIGE IN DE STAD DIE EEN ROEIBOOTJE, DUS ZONDER MOTOR, HEEFT.”

Anderzijds was ik onlangs in een natuurgebied op Terschelling waar niet vaak mensen komen en daar lag het echt vol met plastic. En dat kan dus alleen maar aangespoeld afval zijn, tot ver in de duinen. En dat ligt er al zo lang dat het verpulvert als je het probeert op te pakken. Dus dat is ook heel lastig op te ruimen. Aan de ene kant zie je dus dat er op macroniveau, de grote vervuiling, veel is aangepakt. Maar aan de andere kant zie je wel veel meer zorgen over de vervuiling met micro-plastics en dat probleem zal de komende tijd wel verder toenemen, vrees ik.”

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten ‘Duurzaamheid’, ‘Routenetwerken en voorzieningen’ en ‘Veiligheid’ met als overkoepelend thema ‘Waterbeleving’. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw vakgebied?

Op de ambitie duurzaamheid zijn de raakvlakken voor de hand liggend en al aan bod gekomen. Als het gaat om routenetwerken zegt Tinga: “Het beschik-

baar, of ‘open’ houden van wateren, dat vind ik een belangrijke. Dat je makkelijk toegang hebt tot vaarwater in de buurt. En dat er ook rekening wordt gehouden met de wind, want dat gebeurt nu nog niet vaak. Dat er bijvoorbeeld gekeken wordt naar de invloed van bebouwing op de wind op een meer, om maar een voorbeeld te noemen.”

“Als het gaat om veiligheid ben ik niet het beste voorbeeld,” lacht Tinga. “Ik heb de Rijn afgesuipd en ik ben bij Hoek van Holland voor de havenmondung langs gesurft. Dus je kunt beter niet doen wat ik doe!”

Welke kansen moeten er naar jouw idee als eerste worden opgepakt en met wie/welke partijen moet daarvoor worden samengewerkt?

“Dat is wat mij betreft het afval scheiden in havens” zegt Tinga. “Ik wil echt dat dat gemeengoed wordt. Ik ben afgelopen september de scholen langs gegaan met de ‘Wakkere Wegwerpers Turbo Tour’. Die tour ging met een sup, van Den Ham naar Den Haag, tegen de IJssel op en was bedoeld om aandacht voor het scheiden van afval te vragen. Als afvalscheiding op basisscholen de standaard wordt, hoop ik dat het zo overal de standaard wordt. Ik ben daarover ook in gesprek met de Blauwe Vlag. In mijn ideale samenleving wordt er in de hele levensloop afval gescheiden, te starten met scholen en vervolgens musea, verenigingen maar ook in jachthavens. In Duitsland is dat al heel normaal, maar in Nederland gooien we alles bij het restafval. Dat moet anders.” ■

Foto: Pip Kemperman

JEROEN KEMPERMAN

**SENIOR MANAGER STRATEGY &
BUSINESS DEVELOPMENT ZILVEREN KRUIS**

Jeroen Kemperman is Senior Manager Strategy & Business Development van Zilveren Kruis.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Dat is een vrij passieve band,” begint Kemperman. “Eigenlijk is het tweeledig. In de eerste plaats vind ik water fijn en fascinerend om naar te kijken. Ik woon ook aan een van de grachten van Amsterdam.

Water doet wat met je gevoel, het geeft rust en zo heb ik er echt wat mee. Ik was als klein kind al gefascineerd door de zee en de vraag hoeveel water er wel niet in de zee moet zitten.” In de tweede plaats heeft Kemperman een meer sportieve band met water: “Ik vind zwemmen wel fijn, lekker drijven in het een meer

bijvoorbeeld. Ik heb een aantal keer aan een triatlon meegedaan. Ik moet wel bekennen dat als onderdeel van de triatlon, zwemmen het minst favoriete onderdeel is. Ik vind zwemmen vooral op vakantie leuk, ik spring hier niet iedere dag de gracht in,” zegt Kemperman lachend. “Je ziet overigens wel dat er steeds meer in de grachten van Amsterdam gezwommen wordt, maar ik doe er niet aan mee. Mijn kinderen overigens wel.”

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Kemperman: “Als het gaat om meer beweging, kan waterrecreatie een belangrijke rol spelen. Vooral als we kijken naar het voorkomen en terugdringen van de meer chronische aandoeningen, aandoeningen die het gros van de zorgkosten veroorzaken. Dat zijn meer stofwisseling-gerelateerde aandoeningen, zoals diabetes, hartaandoeningen of bijvoorbeeld COPD. Die worden vooral veroorzaakt door de manier waarop mensen leven. De mate van beweging en voedingspatroon spelen daarin een belangrijke rol. We weten dat je met kleine stapjes moet beginnen als we mensen willen helpen hun gedrag te veranderen. Kleine stapjes om je gezondheid te verbeteren, door bijvoorbeeld wat meer beweging in het dagelijks leven in te bouwen. Een paar dingen lenen zich daar goed voor en zijn laagdrempelig, namelijk wandelen, fietsen maar ook zwemmen hoort daarbij. Het voordeel van deze vormen van beweging is dat het van oudsher vrij goed past in de Nederlandse cultuur. Het is daarnaast vrij goed

in te bouwen in het dagelijks leven en is breed toegankelijk voor veel mensen. Bijvoorbeeld ook voor mensen met flink overgewicht, of voor mensen boven de 70 is zwemmen nog steeds goed te doen. Zwemmen hoort daarmee dus heel erg tot de basale, breed beoefende sporten die heel laagdrempelig zijn.”

Gevraagd naar de rol van andere type watersporten zegt Kemperman: “Wij denken heel erg over gezondheid als een totaalplaatje. Daarbij gaat het om het lichaam – beweging en voeding – het gaat om de geest, waarbij ontspanning, slaap en dat soort dingen een rol spelen. En het gaat om de hele omgeving er omheen, die dit soort dingen stimuleert. De fysieke omgeving speelt daarin ook een rol, bijvoorbeeld de aanwezigheid van water of groen. Maar ook om de relaties, bijvoorbeeld relaties met andere mensen. Eén van de dingen die daar relevant in is, is de mate waarin mensen kunnen ontspannen. Het gaat erom dat je het ontspannen op een goede manier in je leven inbouwt. En water geeft daarvoor heel veel mogelijkheden voor mensen om dat te doen. En het gaat daarbij ook om dingen als vissen en varen. Je kunt het hebben over yoga en mindfulness als snel groeiende en hippe manier om te ontspannen, maar hele generaties ontspannen juist van oudsher aan de waterkant door naar een dobber te kijken tijdens het vissen. Datzelfde geldt voor zeilen, voor heel veel mensen is dat de ultieme ontspanning doordat ze gelijk helemaal weg zijn. Dus watersport helpt niet alleen in de fysieke zin, maar zeker ook in de geestelijke zin omdat het mensen de gelegenheid geeft er even

'uit' te zijn. Water doet wat dat betreft dus wel mooie dingen met mensen en heeft een positieve invloed op de mentale en fysieke gezondheid van mensen. We moeten eraan werken om het buitenwater weer meer voor ons in te zetten als gebied waar je aan je mentale en lichamelijke gezondheid werkt, zonder dat het voelt alsof je aan je gezondheid aan het werken bent."

Ook in de gracht voor de deur ziet Kemperman veranderingen in waterrecreatie: "Het aantal bootjes is flink toegenomen. Maar die bootjes zien er ook heel anders uit dan jaren geleden, het niveau is gestegen. Ik noemde verder al dat je steeds meer mensen ziet zwemmen. Daarnaast zie je steeds meer mensen suppen, dat is echt flink toegenomen. En als je geluk hebt is het schaatsen op de gracht natuurlijk een jaarlijks hoogtepunt."

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld in relatie tot waterrecreatie?

"Als verzekeraar maken wij een ontwikkeling door van 'het betalen van zorg', puur het vergoeden en regelen van goede zorg, naar zorgen dat mensen een betere gezondheid hebben en minder aandoeningen krijgen of de effecten ervan verminderen", vertelt Kemperman. "Dat vraagt in veel gevallen om een gedragsverandering in het dagelijks leven. Dat doe je door de omgeving van mensen te veranderen en door henzelf te veranderen, liefst allebei tegelijk. Als verzekeraar proberen we mensen te helpen om zelf na te denken over wat ze

kunnen doen om meer te bewegen en om iets gezonder te eten. Als je het dan hebt over het aanpassen van de omgeving en om mensen te stimuleren gebruik te maken van de omgeving, dan speelt water daarin een belangrijke rol. De groep fanatieke actieve watersporters is ook interessant, maar dat is niet de groep om wie we ons het meest druk maken als het gaat om chronische aandoeningen. Juist voor de groep die we wat meer willen laten bewegen door te wandelen of te zwemmen is water in de omgeving interessant. Zo helpt water om Nederland gezond te houden. We hebben liever dat het dagelijks leven de zorg overneemt dan andersom, ook voor mensen met chronische aandoeningen gaat het er om wat je wel kunt en mensen te helpen en stimuleren gezond te blijven. Daar liggen misschien ook kansen voor het suppen, bijvoorbeeld als valpreventie. Daarbij gaat het om balans en stevige spieren. In plaats van mensen leren hoe ze moeten vallen, zou ik 'Suppen met senioren' een heel goed idee vinden", zegt Kempermand lachend.

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Routenetwerken en voorzieningen' en 'Veiligheid' met als overkoepelend thema 'Waterbeleving'. Waar zie je raakvlakken met jouw activiteiten?

Kemperman: "We vinden het belangrijk dat de omgeving gezond leven stimuleert om zorg te voorkomen maar dat gaat verder dan zorgbehandelingen die we kunnen vergoeden. Net als jullie hebben

we daarmee te maken met de verschillende stakeholders met wie je samen probeert dingen te bereiken. Daarbij zijn we als Zilveren Kruis onderdeel van Achmea en zijn we ook actief in bijvoorbeeld investeringen in vastgoed voor wonen en zorg. Wij komen ook terecht in dialogen als 'hoe zit een bestemmingsplan in elkaar?' of 'hoe richt je überhaupt de stad in?'. Op een dusdanige manier dat iedereen daar wat aan heeft. Wij proberen dus wel degelijk met partijen te schakelen bijvoorbeeld als het gaat om de vraag: hoe richt je nou de waterhuishouding zo in dat je daar makkelijk en efficiënt gebruik van kunt maken. Wij kunnen bijvoorbeeld wel stimuleren dat er in bestemmingsplannen wordt nagedacht over ruimte voor recreatie. Water is in die zin ook op verschillende manieren in te zetten. Ik heb in het laatste boek dat ik heb geschreven – De Amsterdamse droom – ook het verhaal opgenomen hoe de grachtengordel is aangelegd en waarom dat is ontstaan. Voor vervoer, afvoer maar ook omdat er grond nodig was om straten te bouwen. Die multi-inzetbaarheid is nog steeds interessant. Dubbel gebruik van de schaarse ruimte is heel belangrijk, dat geldt voor de straat maar ook voor water. Daar kun je als maatschappij dieper over nadenken, hoe kun je het water wat je al hebt, voor verschillende doelen inzetten? Als je Nederland van boven bekijkt, zie je hoeveel water er in Nederland is. En dat ligt er gewoon al, dat is interessant als je het afzet tegen bijvoorbeeld de beperkte ruimte die beschikbaar is voor sportvelden. En daarom moet je het ook schoon en veilig houden en zo inrichten dat het ook gebruikt kan worden.

En door er duurzaam mee om te gaan. Wij kunnen Als Achmea investeren in dat soort bestemmingsplannen en als Zilveren Kruis misschien mensen stimuleren om daar meer gebruik van te maken om te bewegen en ontspannen.”

Op welk onderwerp denk je dat samenwerking in de toekomst belangrijk kan zijn en wat moet er naar jouw idee als eerste worden opgepakt?

“Ik denk dat er twee interessant kunnen zijn als speerpunten,” antwoordt Kemperman. “Ten eerste: hoe kan je in bestemmingsplannen nadenken over de multi-purpose inzet van water als beweeg- en recreatiegebied, op een duurzame manier die vanuit maatschappelijk perspectief ook nog helpt bij het beheersen van de klimaatrisico's. Hoe verhouden we ons tot water, en hoe kunnen we in de inrichting van de omgeving water meer inzetten? Ik vind dat een interessante vraag waar we naar mijn gevoel nog niet klaar mee zijn. Dan gaat het dus om de omgeving veranderen. Daarnaast gaat het om de mensen veranderen. Daarbij vind ik het interessant om na te denken over de vraag hoe we water daarbij nog meer kunnen inzetten en mensen stimuleren om water te gebruiken, om te ontspannen en om te bewegen. Dan hebben we het over dingen als zwemmen, suppen, wandelen en bijvoorbeeld vissen. Het gaat om het inzetten van water als een heel laagdrempelige gratis manier om te werken aan je ontspanning en beweging. Het zou toch fantastisch zijn als we dat Suppen voor senioren groot kunnen maken.” ■

**“WATER
DOET
MOOIE
DINGEN
MET
MENSEN”**

HANS MOMMAAS

**DIRECTEUR PLANBUREAU
VOOR DE LEEFOMGEVING (PBL)**

Hans Mommaas (1955) is sinds 2015 directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving. Naast zijn functie als directeur PBL is hij parttime Hoogleraar Regional Sustainability Governance aan Tilburg University.

Wat is je persoonlijke band met waterrecreatie?

“Een lastige vraag, want dat hangt er helemaal vanaf hoe smal of breed je waterrecreatie ziet. Zelf heb ik eigenlijk als zodanig niet zoveel met water, als ‘nat spul’ om in te zwemmen bijvoorbeeld,” antwoordt Mommaas. “En ik heb eigenlijk ook weinig met bootjes. Maar ik heb wel ontzettend veel met water in

brede zin. Water fascineert me, zowel op de kleine schaal, het beleefbare water, als op de grote schaal, het meer systemische water zoals riviersystemen en delta’s. Maar om bij de kleine schaal te blijven: ik heb me altijd vooral aangetrokken gevoeld tot de waterkant. Daar waar water en land elkaar ontmoeten, dat vind ik fascinerende omgevingen. Het landschap, de natuur, de openheid en weidsheid. Het zijn vaak plekken waar mensen willen verpozen door op een terras te zitten, of waar ze gaan bewegen. Overal waar ik heb gewoond, zoek ik ook altijd de waterkant op. Momenteel woon ik deels in Utrecht aan het Merwedekanaal. Het is leuk om te zien hoeveel activiteit dat trekt, zowel op als aan het water. Fietzers, roeiers, skaters, joggers, wandelaars, noem het maar op. En dat heeft in zijn openheid ook enorme aantrekkelijkheid. Voor de zomervakantie staat jaarlijks een fietstocht van Maastricht naar Groningen op de planning en die gaat vrijwel helemaal langs het water”.

“Als Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) kijken we meer naar het ‘bredere water’”, vervolgt Mommaas, “Wij doen veel onderzoek naar de grotere riviersystemen en deltasystemen, en hoe die systemen functioneren. Dat onderzoek doen we onder meer in het kader van de klimaatadaptatie: hoe gaan die riviersystemen veranderen? Er komt namelijk veel op die riviersystemen af, klimaatadaptatie, maar denk ook aan duurzame energie in de vorm van hydrocentrales

die weer consequenties voor de visstand hebben. Daarnaast veranderen de rivieren zelf ook onder invloed van klimaatadaptatie. De rivieren moeten steeds meer water herbergen en korte pieken verwerken, kijk ook maar naar het programma 'Ruimte voor de Rivier'. Daarbij is het ook interessant om te kijken naar die rivieren in verhouding tot hun omgeving. Ik zeg altijd: de Rijn heeft niet alleen een blauw karakter, er is ook een 'groene Rijn' en een 'grijze Rijn'. Langs die Rijn is natuurlijk een fantastisch natuurgebied ontstaan, de 'groene Rijn'. Maar er zijn ook allemaal logistieke stromen, die lopen van de haven van Rotterdam naar het Roergebied, over de Rijn. Dus riviergebieden organiseren ook aanpalende infrastructuur, zoals ook spoorwegen en autowegen en tegelijkertijd industriële infrastructuur. En in die zin zijn riviersystemen ook een samenkomst van allerlei opgaves die te maken hebben met verduurzaming.

Wat zie je als belangrijke ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie?

Mommaas: "Wij hebben daar geen actueel onderzoek naar gedaan, maar mij lijkt het dat de wereld van de waterrecreatie de afgelopen tijd heeft meegemaakt wat de bredere wereld van de recreatie en natuur heeft meegemaakt, namelijk meer drukte. Mensen zoeken buiten steeds meer activiteit op. Juist in tijden van corona zijn we ons bewust geworden van

het belang van de kwaliteit van de leefomgeving. We zijn steeds meer de natuur, en dus ook water gaan opzoeken. En dat is natuurlijk onderdeel van een bredere trend, namelijk die van de vergrijzing in Nederland. Steeds meer mensen gaan met pensioen. Die zijn heel actief en hebben een zee van vrije tijd. En die zoeken ook het buitengebied op, om daar te recreëren. Dan komt het erop aan om die druk in goede banen te leiden. Op een zodanige manier dat die waterrecreatiesector ook zijn 'license to operate' behoudt. En ook zo dat waterrecreatie wordt gezien als iets dat bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving, en niet andersom.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in jouw vakgebied/werkveld?

"Dan raak je aan het studiedomein van het Planbureau van de Leefomgeving," vervolgt Mommaas. "Ik noemde al klimaatadaptatie en dat raakt ook aan waterveiligheid; we moeten ons beschermen tegen stijgende zeespiegels, we moeten ons beter beschermen tegen fluctuaties in de waterafvoer van de rivieren. Maar het heeft ook te maken met waterberging, want er zijn ook periodes van droogte. De oude teneur van het water zo snel mogelijk afvoeren, daar moeten we vandaag de dag wat genuanceerder mee omgaan want we moeten water ook vasthouden. We laten daarom allerlei beken weer meanderen en we laten weer vennen en poelen

---

“WE ZIJN STEEDS MEER DE NATUUR, EN DUS OOK WATER GAAN OPZOEKEN. EN DAT IS NATUURLIJK ONDERDEEL VAN EEN BREDERE TREND, NAMELIJK DIE VAN DE VERGRIJZING IN NEDERLAND..”

ontstaan zodat ook de bodem nat genoeg blijft en de natuur zijn robuustheid behoudt.”

“En dan is er nog het ‘oude thema’ waterkwaliteit,” zegt Mommaas: “Dat blijft een belangrijk thema. De waterkwaliteit is wel vooruitgegaan, maar in recente studies laten wij als PBL zien dat de normen en doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) nog niet gehaald worden. Daar ligt in de sfeer van de waterkwaliteit ook nog een opgave, dat raakt aan fosfor, aan nutriënten, aan medicijnresten, dus aan huishoudens, industrie en landbouw. We blijven moeten werken aan water! Water wordt naar de toekomst toe steeds belangrijker voor de kwaliteit van onze leefomgeving.”

Gevraagd naar ontwikkelingen in de ruimtelijke aspecten van wonen en werken die PBL ziet antwoordt Mommaas:

“We hebben natuurlijk te maken met de coronacrisis. In september hebben we een publicatie uitgebracht over thuiswerken en welke invloed dat kan hebben op woon-werkverkeer. Daarbij kun je verwachten dat de woonwens van mensen wat losser komt te staan van de werkplek, omdat er steeds meer vanuit huis gewerkt kan worden. De volgende vraag is dan, wat is de invloed daarvan op de filevorming en de filedruk? Gaat dat ook afnemen? Dat kunnen we nu nog niet zeggen, want we weten niet hoe structureel de ontwikkelingen zijn. Maar we zien al wel dat als er maar een kleine verschuiving plaatsvindt in het woon-werkverkeer, de filedruk al behoorlijk afneemt. Dus deze ontwikkeling in het thuiswerken zou een ‘wake-up-call’ kunnen zijn voor allerlei partijen om met elkaar te proberen die woon-werk-relatie wat te flexibiliseren, zodat de filedruk wat kan afnemen. Die kans hebben we nu, want we hebben geleerd om beter te werken met digitale tools.”

De ambities van Waterrecreatie Nederland zijn gebaseerd op de speerpunten ‘Duurzaamheid’, ‘Routenetwerken en voorzieningen’ en ‘Veiligheid’ met als overkoepelend thema ‘Waterbeleving’. Waar zie je raakvlakken/kansen met jouw vakgebied?

Mommaas: “Duurzaamheid is natuurlijk een paraplu begrip, waar veel onder valt. In de kern gaat het toch om de kern-

**“WATER WORDT
STEEDS BELANG-
RIJKER VOOR
DE KWALITEIT
VAN ONZE LEEF-
OMGEVING”**

betekenis: toekomstbestendig, naar mijn idee. Je moet het landschap zo achterlaten dat de volgende generatie er op dezelfde manier plezier van kan hebben. En dat raakt dus ook aan watersystemen. Een tijd lang hebben we het water en de natuur gewoon benut, voor onze eigen korte termijn en welvaart. We weten nu dat dát niet meer kan. Onze omgang met de natuur moet duurzamer worden, letterlijk toekomstbestendig. Dat betekent ook voor waterrecreatie dat je moet nagaan of je de watersystemen zo duurzaam benut en of je ook bijdraagt aan de lange-termijn-kwaliteit van die watersystemen. Dat gaat dan over de elektrificering van de waterrecreatie en de verduurzaming van de walstroom. Het gaat van het hele kleine tot het hele grote bijdragen leveren aan waterbewustzijn.”

Als het gaat om veiligheid zegt Mommaas: “Je moet daarvoor zorgen, dat het veilig is op en langs het water. Maar veiligheid gaat ook over waterkwaliteit. Ervoor zorgen dat je het water zo achterlaat, als je het aantreft, of misschien zelfs nog beter. Daarbij kun je vanuit de waterrecreatiesector ook eens kijken hoe je omgaat met de belendende percelen, en of je die niet eens moet aanspreken op de waterkwaliteit. Of bijvoorbeeld de industrie, zoals we met de PFAS-problemen hebben gezien. Maar dat vraagt echt om een ketenbenadering, het gaat erom dat je het water als een samenhangend ecosysteem ziet en dat

je alle partijen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het water en het land eromheen, samenbrengt in een soort van gebiedsontwikkeling. En met elkaar praat over hoe je kunt verduurzamen. Aan opgaven geen gebrek! Al die uitdagingen die er liggen geven kansen aan de waterrecreatiesector, als de waterrecreatiesector daarin tenminste goed kan meeschakelen”.

Welke kansen moeten er naar jouw idee als eerste worden opgepakt en met wie/welke partijen moet daarvoor worden samengewerkt?

“Water is een issue, we zullen steeds meer met water rekening moeten gaan houden. We weten hoe water landschappen kan structureren. Hele streken zijn naar het water vernoemd, denk aan het Geuldal, de Waddeneilanden, noem maar op. Water is een enorme identiteitsdrager, het doet altijd een appèl aan de kwaliteit van de leefomgeving. En dat gaat water ook in stedelijke omgevingen doen. We moeten hitteschilden voorkomen, dus water gaat verkoeling brengen. We zijn overall bezig het water weer opnieuw te ontdekken, denk aan de Catharijnesingel in Utrecht. Die is weer opengemaakt omdat we begrijpen hoe belangrijk water is en daarmee de openbare ruimte van het water in de stad. En ik zie in dit geval de waterrecreatiesector wel als een soort van potentiële ambassadeur van die verduur-

zaming. Juist omdat de waterrecreatie-sector water als zodanig en de beleving daarvan door consumenten bij elkaar brengt en verbindt. Water als fysieke substantie aan de ene kant en de beleving aan de andere kant, die worden door de waterrecreatiesector bij elkaar gebracht. De waterrecreatiesector heeft naar mijn idee een enorme tool in handen om ons nog bewuster te maken van ons water. En om begrip te creëren voor hoe water functioneert, hoe waternetwerken in elkaar zitten, het belang van waterkwaliteit en voor de relatie tussen water, landschap en natuur.”

“We zijn nu bezig met ruimtelijke verkenningen 2022, daarin willen we een aantal grote scenario’s ontwikkelen voor de toekomst van Nederland, gebaseerd op de verschillende transitie-opgaves die er liggen. Bijvoorbeeld: stel dat je al die duurzame energie op land gaat plaatsen, wat voor landschap krijg je dan? Stel dat je maximaal ruimte geeft aan rivieren, wat voor landschap krijg je dan? Zo zijn we ruimtelijke scenario’s aan het maken. Wij hebben afgelopen jaar een advies uitgegeven, ‘Grote opgave in een beperkte ruimte’. Daarin hebben we gezegd dat water en bodem meer sturend moeten gaan worden voor de ruimtelijke ordening. Dat kun je heel technisch opschrijven, maar iedereen weet ook waar het over gaat. Waterrecreatie verbindt in feite dat technische systeem met beleving en heeft dus ook belang bij de kwaliteit van

die beleving. En daarmee ook met de duurzame kwaliteit van de fysieke onderlaag, het water.”

De vraag is hoe er bruggen geslagen kunnen worden tussen de betrokken partijen en de waterrecreatiesector, om dit te bewerkstelligen. Mommaas gelooft in een betere samenwerking: “Deze uitdaging zien we bij alle transitie-thema’s. Energietransitie, klimaatadaptatie, een betere balans tussen landbouw en natuur. Al die transities impliceren toch dat mensen een beetje uit hun eigen silo moeten komen en verbindingen moeten aangaan met elkaar. En dat geldt dus ook in de watersector. Die is behoorlijk versnipperd, maar het mooie van water is nu juist dat het ook verbindt! Het geeft als het ware vanuit zijn eigen dynamiek de agenda’s aan van partijen die met elkaar moeten gaan samenwerken om die watersystemen duurzaam te maken. De waterrecreatiesector heeft baat bij die netwerken. Niet alleen op het water, maar ook bij de scheiding van water en land; mooie oevers zijn ook goed voor waterrecreatie. Waterrecreatie vindt niet alleen óp het water plaats, maar juist ook daaromheen. Het is zaak om letterlijk het ‘landschap’ te verbinden met het ‘waterschap’ en de activiteiten met elkaar te vervlechten. Het blijven verbinden van alle partijen en samenhangende gebiedsgerichte agenda’s, dat lijkt me een mooie, schone taak voor de waterrecreatiesector.” ■

COLOFON

‘Vijf vragen aan’ is een bundeling van de interviews met experts uit verschillende werkvelden, die hun ideeën en visie over waterrecreatie met ons deelden. Waterrecreatie Nederland dankt alle betrokkenen voor hun tijd en inzet.

Uitgever

Waterrecreatie Nederland
Storkstraat 24
3833 LB Leusden
info@waterrecreatienederland.nl
www.waterrecreatienederland.nl

Redactie

Hester van den Broek
Marleen Maarleveld
Sjoerd van der Helm

Ontwerp en opmaak

singel 6 | grafisch ontwerp

Coverfoto

‘indebuurt Utrecht’. De foto is een beeld van de weer rond gemaakte singel in Utrecht, bij het Paardenveld richting Vredenburg/Tivoli en Hoog Catherijne. Sinds de opening van weer rondgemaakte Singel in september 2020 is de leefbaarheid, kwaliteit en economische waarde van het singelgebied merkbaar vergroot en het rondje Singel een begrip geworden.

De singel is een plek waarop en langs in allerlei vormen wordt gesport, gerecreëerd en mensen elkaar ontmoeten en ontspannen.

Daarnaast draagt de singel bij aan klimaatadaptatie en de beleving van de cultuurhistorische waarden van de stad. Een mooi voorbeeld van de verbindende kracht van water en waterrecreatie.

www.waterrecreatienerland.nl

 H2Orecreatie

 Waterrecreatie Nederland